O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI INV.№

Shu aziz Vatan — barchamizniki

O'ZBEKISTON OVOZI

IJTIMOIY-SIYOSIY GAZETA

• 2008-yil • 9-fevral • Shanba • 18 (27.823) • www.uzbekistonovozi.uz • 1918-yil 21-iyundan chiqa boshlagan

Мамлакатимизда ялпи ички маҳсулотнинг ўсиши 9,5 фоизни ташкил этди, ишлаб чиқариш ҳажми саноатда 12,1 фоизга, қишлоқ хўжалигида 6,1 фоизга ошди.

Бу кўрсаткичларнинг барчаси 2007 йилнинг прогноз параметрларига нисбатан анча юқоридир.

ИНСОН МАНФААТЛАРИ УСТУВОРЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ — БАРЧА ИСЛОҲОТ ВА ЎЗГАРИШЛАРИМИЗНИНГ БОШ МАҚСАДИДИР

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг мажлиси тўғрисида АХБОРОТ

8 февралда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2007 йилда республикани ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2008 йилда ислоҳотларни янада чуқурлаштиришнинг энг муҳим вазифаларига бағишланган мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов маъруза қилди.

Давлат раҳбарининг маърузасида иқтисодиётни ислоҳ қилиш ва эркинлаштириш жараёнларини жадаллаштириш, уни таркибий ўзгартириш ва модернизация қилиш чора-тадбирларининг изчил амалга оширилиши натижасида иқтисодиётнинг юқори барқарор ўсиш суръатлари ва макроиқтисодий барқарорлиги, инфляция даражасининг пасайиши, аҳолининг иш билан бандлиги ва турмуш даражаси ошиши таъминланаётганлиги қайд этилди.

2007 йил якунлари бўйича республиканинг ялпи ички маҳсулоти 9,5 фоизга, саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ҳажми 12,1 фоизга, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш — 6,1 фоизга, пулли хизматлар кўрсатиш — 20,6 фоизга, пудрат қурилиш ишлари ҳажми 15,7 фоизга ўсди. Экспортнинг юқори даражада (40,7 фоизга) ўсиши ҳисобига тўлов балансининг барқарорлиги ва мамлакат олтин-валюта захирасининг ўсиши таъминланди. Давлат бюджети профицит билан ижро этилди, инфляция даражаси 6,8 фоизни ташкил этди ва прогноз кўрсаткичидан ошмади.

Қулай инвестиция муҳити ҳамда ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик жиҳатдан янгилаш дастурларининг фаол амалга оширилиши иқтисодиётга йўналтирилган инвестициялар ҳажмининг 23,0 фоизга ўсишини таъминлади. Хорижий инвестициялар ҳажми сезиларли даражада кўпайди, унинг таркибида жалб қилинган тўғридан-тўғри инвестициялар улуши 83,0 фоизни ташкил этди.

Иқтисодиётни эркинлаштириш ва қулай тадбиркорлик муҳити яратиш юзасидан кўрилган чора-тадбирлар натижасида кичик бизнес жадал суръатларда ривожланмоқда, иқтисодиётда хусусий сектор кенгаймоқда. 2007 йилда ялпи ички маҳсулотда хусусий секторнинг улуши 85 фоизга етди, хусусий секторда саноат маҳсулотининг қарийб 80,0 фоизи ишлаб чиқарилмоқда, қишлоқ хўжалиги маҳсулоти ва чакана товар айланмаси ҳажмлари тўлиқ ушбу секторга тўғри келади.

Қишлоқ жойларда ислоҳотлар давом эттирилмоқда, фермер хўжаликлари қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг асосий етиштирувчиларига айланди. Асосий экинлар ҳосилдорлиги сезиларли даражада ўсди, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш ривожланмоқда. Жойларда қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқарувчиларига зарур хизматларни кўрсатувчи бозор инфратузилмаси субъектларининг кенг тармоғи ташкил этилди. Қишлоқ хўжалиги хомашёсини комплекс қайта ишловчи 200 дан ортиқ агрофирма фаолият кўрсатмоқда.

Банк-молия тизимида ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва кўламларини кенгайтириш бўйича қабул қилинган дастурларни тизимли амалга ошириш бозор инфратузилмасини янада мустаҳкамлашга ва кенгайтиришга кўмаклашди. Ўтган йилда тижорат банкларининг устав капиталлари 2006 йилга нисбатан қарийб 2 баробар кўпайди, уларнинг жами капитали эса 40 фоиздан ортиққа кўпайди ва 1,5 триллион сўмга етди. Тадбиркорлар ва хусусий шахсларга берилган микрокредитлар ҳажми 70 фоизга ўсди.

Ривожлантиришнинг қабул қилинган мақсадли комплекс дастурлари изчил амалга оширилиши, солиқ юкининг пасайиши, шунингдек иш ҳақи миқдори оширилиши туфайли аҳолининг иш билан бандлиги ошиши ва фаровонлигининг изчил ўсиши таъминланмоқда. Иш ҳақи, пенсиялар, стипендиялар ва нафақалар миқдори 1,5 баробарга кўпайди. 2007 йилнинг декабрь ойида хўжалик юритувчи субъектлар ва бюджет соҳасини ҳисобга олганда ўртача ойлик иш ҳақи 210 АҚШ доллари эквивалентини ташкил этди.

Қўшимча равишда 630 мингдан ортиқ янги иш ўринлари ташкил этилди, уларнинг қарийб учдан икки қисми қишлоқ жойларга тўғри келади. Янги ташкил этилган иш ўринларининг 65 фоизга яқини кичик тадбиркорлик ва хизмат кўрсатиш соҳасига, 20 фоиздан ортиғи касаначиликка тўғри келади. Янги иш жойларини ташкил этиш бўйича тубдан кўрилаётган чора-тадбирлар иш билан банд бўлмаган меҳнатга лаёқатли аҳоли фоизини 2007 йилнинг охирига 5 фоизгача камайтириш имконини берди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ўз маърузасида мавжуд ҳал этилмаган муаммоларга эътиборни қаратди ва 2008 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг энг муҳим вазифалари ва йўналишлари дастурига алоҳида тўхталди.

Мажлисда иқтисодиёт вазирининг биринчи ўринбосари Г.Саидова, Жиззах вилояти ҳокими вазифасини бажарувчи М.Анорбоев, Бухоро вилояти ҳокими С.Ҳусенов, Тошкент вилояти ҳокими вазифасини бажарувчи З.Ниёзов, иқтисодиёт вазири Б.Хўжаев, «Ўзбекенгилсаноат» давлат-акциядорлик компанияси раиси Р.Рўзиқулов, Ёғ-мой ва озиқ-овқат саноати уюшмаси раиси М.Ғафуровнинг ҳисоботлари эшитилди.

Муҳокамалар давомида жорий йил учун белгиланган ислоҳотларни янада чуқурлаштиришнинг энг муҳим вазифалари сўзсиз бажарилишини таъминлаш барча даражалардаги давлат ва хўжалик бошқаруви органлари раҳбарларининг асосий вазифаси эканлиги таъкидланди.

2008 йил сўзсиз равишда ислоҳотларни ва жамиятимиз ҳаётида янгиланиш жараёнларини ривожлантириш ва чуқурлаштиришнинг мантиқий давоми бўлиши, таркибий ўзгартиришларни амалга ошириш, иқтисодиётнинг потенциали, барқарорлиги ва мувозанатлашганлигини мустаҳкамлаш, умуман мамлакатнинг гуллаб-яшнаши йўлида кучли туртки бериши, аҳоли турмуши сифатини яхшилаш учун энг муҳим ижтимоий лойиҳаларни амалга оширишда янги қадам бўлиши алоҳида қайд этилди.

Мажлисда масалаларни муҳокама қилиш якунлари бўйича тегишли қарорлар қабул қилинди.

(ЎзА)

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг 2007 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2008 йилда иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси

Ҳурматли мажлис иштирокчилари!

Бугунги мажлисимизнинг бош мақсади ва вазифаси — ўтган йил давомида эришган марраларимизни, иқтисодиётимизда, умуман жамиятимиз ҳаётининг турли соҳаларида рўй берган ўзгаришлар ва жараёнларни танқидий баҳолаб, жорий 2008 йилда мамлакатимизни иқтисодий ва ижтимоий ривожлантириш борасида асосий эътибор ва саъй-ҳаракатларимизни қаратиш зарур бўлган муҳим устувор йўналишларни аниқ-равшан белгилаб олишдан иборат.

Республикамизнинг 2007 йилдаги ижтимоий-иқтисодий ривожланиш якунларини баҳолар эканмиз, қуйидаги масалаларга қисқача тўхталиб ўтиш ва таъкидлашни истардим.

Ўтган йили мамлакатимиз иқтисодиётининг юқори барқарор суръатлар билан ўсиши ва макроиқтисодий мутаносиблиги таъминланди, ишлаб чиқаришни таркибий ўзгартириш ва модернизация қилиш, техник ва технологик янгилаш ишлари давом эттирилди.

Мамлакатимизда ялпи ички маҳсулотнинг ўсиши 9,5 фоизни ташкил этди, ишлаб чиқариш ҳажми саноатда 12,1 фоизга, қишлоқ хўжалигида 6,1 фоизга ошди.

Бу кўрсаткичларнинг барчаси 2007 йилнинг прогноз параметрларига нисбатан анча юқоридир.

Давлат бюджети ялпи ички маҳсулотга нисбатан 1,1 фоиз профицит билан бажарилди. Инфляция даражаси тасдиқланган параметрлар доирасида сақланган ҳолда, 6,8 фоизни ташкил этди.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, Ўзбекистон иқтисодиётининг изчил ривожланиши экстенсив омиллар, жаҳон бозорида нефть, газ ва бошқа хомашё ресурсларининг нархи тинимсиз ўсиб бораётган бир шароитда ўсиш суръатлари буларнинг ҳисобидан таъминланаётгани йўқ.

Бундай иқтисодий ўсишга эришишда, аввалambor, кенг кўламли тизимли бозор ислоҳотларини жорий этиш ва хорижий инвестицияларни жалб қилиш, иқтисодиётда чуқур таркибий ўзгаришларни амалга ошириш, ишлаб чиқаришни модернизация қилиш ва янгилаш, экспортга ихтисослашган янги тармоқ ва корхоналар барпо этиш, бизнес ва хусусий тадбиркорликни жадал ривожлантиришга қаратилган, ҳар томонлама пухта ўйланган сиёсатнинг амалга оширилаётгани принципиал аҳамиятга эгадир.

Саноат, қурилиш, коммуникация ва хизматлар соҳаси тез суръатлар билан ривожланмоқда. Бугунги кунда ялпи ички маҳсулот таркибида саноатнинг улуши 25 фоизни, хизматлар соҳасининг ҳиссаси 43 фоизни, кичик бизнеснинг улуши эса 46 фоизни ташкил этмоқда.

Ёқилғи-энергетика, газ, нефть ва кимё маҳсулотлари, энергетика, олтин қазиб олиш ва рангли металлургия, кимё ва қурилиш материаллари саноати маҳсулотлари ҳамда ахборот ва коммуникация технологиялари соҳаси иқтисодиётимизда ва экспорт таркибида ўзининг етакчи мавқеини мустаҳкамлаб бормоқда.

Қишлоқ хўжалигини ислоҳ қилиш бўйича аниқ мақсадга қаратилган ишлар олиб борилмоқда. Бунинг натижасида кейинги йилларда қишлоқ хўжалиги тубдан ўзгарди. Ширкатларни фермер хўжаликларига айлантириш жараёни амалда ниҳоясига етди. Хусусий фермер хўжаликлари ўз моҳиятига кўра қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг асосий шаклига, соҳани барқарор ва самарали ривожлантиришни таъминлайдиган етакчи кучга айланди.

Ҳозирги кунда республикамизда 215 мингдан ортиқ фермер хўжалиги фаолият юритмоқда, уларда 1,6 миллион киши ёки соҳада банд бўлган аҳолининг қарийб 90 фоизи меҳнат қилмоқда, қишлоқ хўжалиги экин майдонларининг қарийб 85 фоизи ана шу хўжаликлар ҳиссасига тўғри келади.

Ўтган йили мамлакатимиз бўйича тайёрланган ялпи пахта ҳосилининг 99 фоизи, ғалланинг 82 фоизи фермер хўжаликлари томонидан етиштирилди.

Юртимизда тайёрланаётган қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг умумий ҳажмида фермер ва деҳқон хўжаликларининг улуши салкам 94 фоизни ташкил этмоқда.

Қишлоқда бозор инфратузилмаси амалда янгитдан барпо этилди, қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва рағбатлантириш, соҳани бошқариш принциплари ва тизими сифат жиҳатдан мутлақо янгича тамойиллар асосида йўлга қўйилди.

Жойларда қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқарувчиларига хизмат кўрсатадиган бозор инфратузилмаси субъектларининг кенг тармоғи яратилди. Қишлоқ хўжалиги хомашёсини комплекс қайта ишлашга ихтисослашган 200 дан зиёд агрофирма фаолият кўрсатмоқда.

Энг муҳими, қишлоқда ҳақиқий мулкдор — ер эгаси пайдо бўлди, унинг меҳнатга муносабати, ўз ишининг натижаларидан манфаатдорлиги бутунлай ўзгармоқда.

Кейинги йилларда қишлоқ хўжалиги экинларидан, биринчи навбатда пахта ва ғалладан энг юқори ҳосил олингани, соҳада ишлаб чиқариш ҳажми кескин кўпайгани деҳқончилигимиздаги туб сифат ўзгаришларининг самарасидир десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиз.

Ўтган йили пахта хомашёси етиштириш 3 миллион 650 минг тоннадан, ялпи ғалла ҳосили эса 6 миллион 250 минг тоннадан ошиб кетгани бунинг яққол тасдиғидир.

Мамлакатимиз иқтисодиётида рўй бераётган жиддий таркибий ўзгаришлар ташқи иқтисодий кўрсаткичларда ўзининг аниқ ифодасини топмоқда.

Юртимизда 2007 йили экспорт ҳажмининг ўсиш суръати 40,7 фоизга ортиб, импортга нисбатан сезиларли даражада юқори бўлди.

Бу ўз навбатида йил якунлари бўйича ташқи савдо айланмасида 3,5 миллиард доллардан ортиқ миқдорда ижобий сальдога эришиш ва олтин-валюта захираларимизни 1,5 баробар кўпайтириш имконини берди.

Ўтган давр мобайнида экспорт таркибида тайёр маҳсулот ҳажми катта суръатлар билан ортиб, бугунги кунда 38 фоиздан зиёдни ташкил этмоқда.

Булар қаторига, аввалambor, машина ва асбоб-ускуналар, нефть-кимё маҳсулотлари, минерал ўғитлар, пахта толасидан тайёрланган ип-калава ва газлама, трикотаж ва озиқ-овқат товарлари, кабель-ўтказгич маҳсулотлари, қурилиш материаллари киради.

Йил давомида машина ва асбоб-ускуналар, электротехника маҳсулотлари экспорти 1,5 баробар, кимё саноати маҳсулотлари 1,6 баробар, фармацевтика маҳсулотлари 1,5 баробар, тўқимачилик маҳсулотлари 1,2 баробар, қурилиш материаллари 2 баробар, мева-сабзавот маҳсулотлари эса 1,6 баробар ошди.

Хизматлар, айниқса, транспорт ва телекоммуникация хизматлари экспорти юксак суръатлар билан ўсиб бормоқда.

Ташқи савдо юкларини ташиш учун қулай шарт-шароитлар яратиш, янги транспорт йўлакларини очиш, республикамиз транзит салоҳиятини кескин кучайтириш бўйича аниқ чора-тадбирлар амалга оширилди.

Маҳаллийлаштириш дастурини бажариш ҳисобидан 2007 йилнинг ўзида 270 та лойиҳа жорий этилиб, 60 дан зиёд янги маҳсулот турини ишлаб чиқариш ўзлаштирилди, сарф-харажатлар сезиларли равишда камайиб, ишлаб чиқариш ҳажми ўсди.

Бунинг натижасида қарийб мингта қўшимча янги иш ўрни яратилди. Маҳаллийлаштириш дастурининг амалдаги самарасини ҳисоблаганда, у салкам 2 миллиард долларни ташкил қилди.

2007 йил давомида иқтисодиётимизга киритилган инвестицияларнинг умумий ҳажми 23 фоизга ортди ва 4,3 миллиард доллардан зиёд миқдордаги маблағни ташкил этди. Бу эса ўтган йиллар мобайнида эришилган энг юқори кўрсаткичдир.

Шуниси диққатга сазоворки, жами инвестицияларнинг 70 фоиздан ортиғи ишлаб чиқариш объектлари қурилишига, жумладан, салкам 50 фоизи корхоналарни техник ва технологик модернизация қилишга йўналтирилди.

(Давоми 2-3-бетларда)

«Асакатекстиль»да янгиланиш

Корхонанинг илғор технология билан жиҳозланиши — маҳсулот сифати ва кўламини оширишда бош омил бўлмоқда. Қисқа вақт ичида калава-ип ишлаб чиқариш ҳажми кўпайди. Хитойлик ҳамкорлар билан алоқалар мустаҳкамланиб, ўтган йили 2 миллион долларга тенг маблағ эвазига ҳалқали йигирув линияси ишга туширилди. Корхонада маҳсулот ишлаб чиқариш жараёнлари компьютер ёрдамида бошқарилмоқда. Бугунги кунда бу ерда 700 нафар йигит-қиз унумли меҳнат қилаяпти.

Аҳмадилло СОЛИЕВ

Суратларда: *«Асакатекстиль» акциядорлик жамияти ип йигирувчиларидан бир гуруҳи.*

Азаматжон ТОШМАТОВ олган суратлар.

☑ Бугун — Мир Алишер Навоий таваллуд топган кун

Гоялар хазинаси

Алишер Навоий — фақат ўзбек халқи эмас, бутун башарият ақл-тафаккури ва бадиият олами каҳкашонидаги буюк зот.

Ҳазрат — биз учун ниҳоятда улкан бир фавқулодда ҳодиса. Унинг ҳаёти ва фаолияти ўзбек халқининг жаҳон саҳнасида бутун борлиғи билан намоён бўлишини таъминлади. Улуғ соҳибқирон Амир Темур халқимизнинг сиёсий-давлатчилик салоҳиятини кўзкўз қилган бўлса, Алишер Навоий унинг маънавий-табъий (эстетик) жиҳатдан нақадар юксак поғоналарга кўтарила олганини ёрқин кўрсатди.

Ҳеч муболағасиз айта оламизки, бу буюк мутафаккир қолдирган мерос миллатимизнинг XV асргача бўлган фикрий-ҳиссий тараққиётини кўрсатадиган бой бир қомус сифатида ниҳоятда қадрли ва ардоқли. XVI аср бошигача бўлган тарихимизни бу буюк сўз санъаткори асарларисиз ўрганишнинг асло иложи йўқ.

4-бет

O'zbekiston havo yo'llari
TOSHKENT XALQARO AEROPORTI
Хизматлар лицензияланган

ИНСОН МАНФААТЛАРИ УСТУВОРЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ – БАРЧА ИСЛОҲОТ ВА ЎЗГАРИШЛАРИМИЗНИНГ БОШ МАҚСАДИДИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг 2007 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2008 йилда иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси

(Давоми. Боши 1-бетда)

Шу борада эътиборингизни бир масалага қаратмоқчиман. Жалб этилган инвестицияларнинг умумий ҳажмида чет эл инвестициялари, айниқса, тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар салмоқли ўринни эгаллайди.

Ўзлаштирилган хорижий инвестициялар ҳажми 58 фоизга ортиб, 1 миллиард долларни ташкил этди. Уларнинг 76 фоизи тўғридан-тўғри киритилган хорижий инвестициялар эканини таъкидлаш лозим.

Инвестиция дастури доирасида 2007 йилда 300 дан зиёд йирик инвестиция лойиҳаси ниҳоясига етказилди. Хусусан, «Зеварда» конида компрессор станцияси, Кўкдумалоқ конида йўлдош газларни утилизация қилувчи учта ускуна, 142 километрлик газ қувури ва 184 километрлик электр узатиш тармоғи ишга туширилди.

Шунингдек, Резаксой сув омбори қурилиши якунланди. Навоий шаҳри халқаро аэропортида реконструкция ишлари амалга оширилди.

Тўқимачилик саноати бўйича ривожлантириш, модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш дастурига киритилган 66 та корхонадан 34 тасида тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш бошлаб юборилди, яна 20 та корхонада қурилиш ишлари ва асбоб-ускуналарни етказиб бериш жараёни тугалланмоқда. Модернизация қилинган корхоналарда қисқа вақт ичида ишлаб чиқариш ҳажми 1,5 баробар ошди.

Янги қурилган, лойиҳа муддатидан бир йил олдин фойдаланишга топширилган 223 километрлик «Тошгузар — Бойсун — Қумқўрғон» темир йўлининг юртимиз тараққиётидаги ўрни ва аҳамияти беқиёсдир.

2007 йил учун тасдиқланган йўл қурилиши дастурига мувофиқ, 245 километрлик автомобиль йўллари қурилди ва реконструкция қилинди, 1 минг 750 километрдан кўпроқ халқаро ва давлат аҳамиятига молик умумий фойдаланиладиган йўллар капитал ва жорий таъмирдан чиқарилиб, фойдаланишга топширилди.

2007 йилда хорижий инвестициялар иштирокида 700 дан зиёд янги корхона барпо этилди.

Қўшма корхоналар биринчи галда юксак технологияга асосланган тармоқларда — енгил, озиқ-овқат, электротехника, кимё ва нефткимё, машинасозлик, қурилиш материаллари саноатида, телекоммуникация ва ахборот технологиялари соҳасида ташкил этилаётгани эътиборга лойиқдир.

Ҳозирги кунда республикамиз ташқи савдо айланмасининг учдан бир қисми хорижий инвестициялар иштирокидаги корхоналар ҳиссасига тўғри келмоқда ва уларнинг экспорт ҳажмидаги улуши ўтган йили 60 фоизни ташкил этди.

Халқаро молия институтлари билан ҳамкорлигимиз фаол ривожланмоқда. Таълим, соғлиқни сақлаш, қишлоқ ва сув хўжалиги ҳамда молиявий ресурсларни бошқариш соҳаларида стратегик лойиҳаларни амалга ошириш учун ўтган йили қарийб 330 миллион доллар миқдорида имтиёзли кредитлар ва 46 миллион долларлик грантлар жалб этилди.

Инвестиция ва сармоялар ҳақида гап борганда, бир муҳим масалага алоҳида тўхталиб ўтишни зарур деб биламан.

Бугун жойларда иқтисодиётни юксалтириш, замонавий техника ва технологиялар билан жиҳозланган янги корхоналарни барпо этиш ва реконструкция қилиш учун хорижий сармояларни жалб қилиш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик, хизмат кўрсатиш соҳаси ва касаначиликни ривожлантириш нечоғли катта, ҳал қилувчи аҳамиятга эга эканини кимгадир исбот қилиб беришга ҳожат йўқ. Бу авваламбор, аҳоли бандлиги, унинг иш ҳақи ва даромадларини ошириш, бу охир-оқибатда республикамиз ҳудудлари, шаҳар ва туманларимиздаги энг муҳим ижтимоий муаммоларни ечиш демакдир.

Бу — вилоят, шаҳар ва туманларнинг маҳаллий бюджетлари ўсишининг асосий манбаидир.

Ҳозирги кунда Сурхондарё, Жиззах ва Наманган каби баъзи вилоятлар ва кўплаб қишлоқ туманлари бюджетларининг дотацияда қолиб кетаётгани, яъни республика бюджети ҳисобидан таъминланаётгани биринчи навбатда мазкур ҳудудларда замонавий корхоналар, кичик бизнес соҳаси, савдо тармоқлари, умуман инфратузилмани ривожлантиришга эътибор берилмаётгани билан боғлиқ, деб айтишга барча асосларимиз бор.

Пешку, Шофиркон ва Нурота, Хатирчи, Қўшработ ва Бандихон, Қораўзак, Тахтакўпир ва Бахмал, Янгиобод ва бошқа туманларда маҳаллий бюджет харажатларининг 50 фоиздан кўпроғи вилоят ва республикадан олинадиган дотация ҳисобига қопланаётганини қандай баҳолаш керак? Бу саволга ана шу туманларнинг раҳбарлари нима деб жавоб бериши мумкин?

Ўтган йили Сирдарё вилоятида маҳаллий ҳокимият раҳбарларининг ташаббуси билан тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар жалб этиш ҳисобидан биронта ҳам лойиҳа амалга оширилмаганини қандай изоҳлаш лозим? Жиззах ва Қашқадарё, Навоий, Наманган ва Сурхондарё вилоятлари, Қорақалпоғистон Республикасида ҳам аҳвол бундан яхши эмас.

Мазкур ҳудудлар улкан иқтисодий салоҳиятга эга бўлишига қарамасдан, уларда 2007 йилда ўзлаштирилган тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар ҳажми 1-2 миллион доллардан ошмагани буни кўрсатиб турибди.

Вазирлар Маҳкамаси ўз мажлисида ушбу масалани алоҳида кўриб чиқиши ва тегишли қарор қабул қилиши зарур деб ўйлайман.

Ҳурматли дўстлар!

Бугунги кунда жаҳондаги аксарият мамлакатларда молиявий қарздорлик ҳажмларининг ошиб бораётгани ва банк активларининг етишмаслиги энг жиддий ва ташвишли муаммолардан бирига айлангани ҳеч кимга сир эмас.

Шуни мамнуният билан таъкидлаш лозимки, бизнинг ташқи қарзимиз ҳажми ва уни қоплаш учун ажратиладиган йиллик маблағлар даражаси халқаро мезонлар бўйича энг паст параметрларни ташкил этади.

Ялпи ички маҳсулотга нисбатан ташқи қарз 2007 йилнинг охирида атиги 17 фоизни, экспортимизнинг йиллик ҳажмига нисбатан эса 44 фоизни ташкил этди. Бу эса Ўзбекистоннинг ўз мажбуриятлари бўйича вақтида ҳисоб-китоб қилиш кафолатини берадиган энг ишончли, тўловга қодир ҳамкорлар қаторидан муносиб жой олишини таъминлайди.

Барчамизга бир ҳолат яхши маълум, деб ўйлайман. Кейинги вақтда қўшни мамлакатларда ва жаҳон бозорида озиқ-овқат маҳсулотлари нархининг кескин кўтарилиб бораётгани кузатилмоқда. Бундай вазиятда республикамиз ички бозорининг, аҳолимизнинг озиқ-овқат маҳсулотлари билан ишончли таъминланиши алоҳида аҳамият касб этади.

Шу муносабат билан бизнинг 90-йилларданоқ ғалла мустақиллигига эришиш, аҳолининг ун ва нонга, бошқа ҳаётий муҳим озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган талабини тўла таъминлаш вазифасини ўз олдимизга қўйганимиз ва уни муваффақиятли ҳал этганимиз узоқни ўйлаб қилинган оқилона иш бўлганини эслаш ўринлидир.

Бугунги кунда Ўзбекистон буғдой, ун, пахта ёғи, мева-сабзавот, қуруқ мевалар ва узум, полиз маҳсулотлари каби ўта зарур озиқ-овқат товарлари билан нафақат ўз ички эҳтиёжларини тўлиқ таъминламоқда, балки уларни юртимиздан ташқарига ҳам экспорт қилмоқда.

Ҳозирги пайтда аҳолининг нон, гўшт ва сут маҳсулотлари, гуруч, картошка ва бошқа муҳим озиқ-овқат молларига бўлган талаби ўзимизда ишлаб чиқарилаётган товарлар ҳисобидан тўлиқ қопланмоқда ва бундай ҳолатни ўзимизнинг улкан ютуғимиз деб ҳисоблаймиз.

2007 йилда **кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни янада эркинлаштириш ва рағбатлантириш** бўйича ишлар давом эттирилди. Хусусий мулк ва хусусий тадбиркорлик ҳуқуқини ҳимоя қилиш борасидаги қонунчиликни мустаҳкамлаш, бозор инфратузилмасини шакллантиришга қаратилган қатор ишлар амалга оширилди.

Бизнесни рўйхатга олиш, ихтиёрий равишда ёпиш ва тугатиш, шунингдек, фаолиятнинг алоҳида турлари билан шуғулланиш ҳуқуқини берадиган лицензия ва рухсатномалар бериш жараёнлари соддалаштирилди ва тартибга солинди. Кўплаб белгиланадиган жарималар миқдори сезиларли даражада камайтирилди, айрим жарима турлари эса бутунлай бекор қилинди.

Бизнес соҳасига давлатнинг аралашувини чеклашга қаратилган ишлар давом эттирилди, бизнес субъектларига нисбатан ҳар қандай санкция фақат суд қарори бўйича қўлланиши устидан мониторинг олиб борилмоқда.

Молия, солиқ ва статистика ҳисоботларининг барча шаклларини ва муддатларини кескин қисқартирилмоқда. Солиққа тортиш ставкалари унификация қилинди ва камайтирилди. Хусусан, кичик корхоналар учун ягона солиқ тўлови ставкаси 13 фоиздан 10 фоизга туширилди.

Тадбиркорларга, аввало, кичик бизнес субъектларига асосий, шу жумладан, талаб юқори бўлган моддий ресурслардан кенг фойдаланиш имконини берадиган барқарор бозор механизми шаклланди. Масалан, ўтган йилда Ўзбекистон товар-хомашё биржасида умумий савдо айланмаси қарийб 2 баробар ошди.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган бозор ислоҳотларини чуқурлаштириш ва иқтисодиётни эркинлаштириш жараёнлари кўплаб нуфузли халқаро ташкилотлар томонидан муносиб баҳоланмоқда.

Мисол учун, ҳар йили дунёнинг 162 та мамлакати бўйича иқтисодий эркинлик индексини эълон қиладиган «Наследие» фонди халқаро рейтинг агентлигининг бу борадаги хулосаси эътиборга сазовор. Бу ташкилот 2000-2007 йилларда Ўзбекистонда эркинлаштириш индекси 18 пунктга яхшиланиб, 53 фоизни ташкил қилганини эътироф этади.

Ҳеч шубҳасиз, бу кўрсаткич миллий иқтисодиётимизни эркинлаштириш соҳасида сезиларли даражада ривожланишга эришганимиздан далолат беради.

Яна бир муҳим масала — 2007 йилда давлат мулкини давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш соҳасидаги ёндашувлар тубдан қайта кўриб чиқилди, корхоналар капиталида давлат иштирокини кескин камайтириш бўйича қарорлар қабул қилинди.

Айни вақтда давлат мулкини баҳолаш ва кейинчалик хусусий мулк сифатида сотишни тартибга соладиган меъёрий базани эркинлаштириш юзасидан иш олиб борилмоқда.

Давлат мулкини инвестиция киритиш ва бошқа мажбуриятлар асосида сотиш учун хорижий ва мамлакатимиз инвесторлари билан тузилган шартномаларнинг умумий қиймати 3-4 баробар кўпайиб, 310 миллион доллар ҳамда 57 миллиард сўмни ташкил этди.

Жами тушумларнинг 65 фоиздан ортиғи хусусийлаштирилаётган корхоналарни модернизация қилиш ва техник қайта жиҳозлашга йўналтирилмоқда.

Натижада 2007 йилда хусусий секторнинг ялпи ички маҳсулот таркибидаги улуши 85 фоизга етди. Саноат маҳсулотларининг қарийб 80 фоизи, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг салкам юз фоизи, чакана савдо айланмаси эса тўлиқ ҳолда ана шу сектор ҳиссасига тўғри келмоқда.

Шу ўринда бир масалага такрор ва такрор эътиборни қаратиш лозим, деб ҳисоблайман. Давлат объектларини хусусийлаштиришда биз учун энг асосий тамойил — бу ишнинг кўзини биладиган, омилкор мулкдорларни жалб этиш, корхоналарни ҳақиқий эгасига, хусусийлаштирилган завод ёки фабрикани модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш, жаҳон бозорида рақобатга бардошли маҳсулот ишлаб чиқаришни ташкил этишга қодир бўлган моҳир менежерларга топшириш керак.

Лекин, афсуски, баъзи янги мулкдорлар давлат мулкини жуда арзон нархларда сотиб оляпти-ю, ундан оқилона фойдаланиш, самарали ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш масаласи ечилмаяпти.

Илгари хусусийлаштирилган 7 мингдан ортиқ корхона фаолиятини ўрганиш шуни кўрсатдики, уларнинг 315 таси мутлақо тўхтаб қолган, 450 таси эса ярим қувват билан ишламоқда. Натижада ўтган йили кўрилган қатъий чора-тадбирлар туфайли 198 та ана шундай корхона банкрот деб эълон қилинди, 204 та корхона бўйича бу жараён давом эттирилмоқда, Яна 34 та корхона бўйича банкротликка тортиш жараёни бошланиш арафасида турибди.

Албатта, бундай чора-тадбирлар ўзининг ижобий самарасини бермоқда. Масалан, банкротлик жараёни давомида янги мулкдорларга сотилган 65 та корхонада инвесторлар томонидан 50 миллион доллар ва 5,5 миллиард сўм маблағ киритиш мўлжалланмоқда.

Бундай тажрибани бундан буён ҳам давом эттириш даркор. Шундай натижага эришишимиз керакки, бизнинг пировард мақсадимиз амалга ошсин — барча корхоналарни ўз иши учун қайғурадиган ҳақиқий мулкдорлар, ҳақиқий мулк эгалари бошқарсин.

Ўтган йилда банк-молия соҳасидаги ислоҳотларни чуқурлаштириш ва уларнинг кўламини кенгайтириш масалалари доимий эътиборимиз марказида бўлиб келди.

Биринчи навбатда, молиявий барқарорликни таъминлаш, тижорат банкларининг капиталлашув даражасини янада ошириш ва уларнинг эркинлигини мустаҳкамлаш масалаларига алоҳида аҳамият қаратилди.

Бу борада кўрилган чора-тадбирлар натижасида тижорат банкларининг устав капитали қарийб 2 баробар ошди, уларнинг жами капитали эса 2006 йилга нисбатан 40 фоизга кўпайди ва 1,5 триллион сўмга етди.

Банкларни акциядорлик банкларига айлантириш жараёни жадал бормоқда. Бир йил мобайнида акциядорлар сони 12,5 мингтага кўпайди ва жорий йил бошида қарийб 200 мингтага етди, уларнинг 68 фоизини эса жисмоний шахслар ташкил этмоқда.

Учта тижорат банки — Ташқи иқтисодий фаолият Миллий банки, «Пахтабанк» ва «Ҳамкорбанк» етакчи рейтинг компанияларининг халқаро рейтингига эга бўлди.

Тармоқни кенгайтириш, минибанк ва филиаллар ташкил этиш ҳисобидан тижорат банклари ўртасидаги рақобат муҳитини шакллантириш учун зарур шарт-шароитлар яратилмоқда.

Ўтган йили хўжалик субъектларини модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлашга қаратилган лойиҳаларни молиялаштириш мақсадида қарийб 2 триллион сўм сарфланди.

Банклар томонидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини молиявий қўллаб-қувватлаш учун тақдим этилган кредитлар бир йилда 36 фоизга, тадбиркорлар ва хусусий шахсларга берилган микрокредитлар миқдори эса 70 фоизга кўпайди.

2007 йилда лизинг, суғурта ва факторинг хизматлар бозори ҳам жадал ривожланди.

Ўтган йили аҳоли бандлиги ва унинг даромадларини ошириш масаласини ҳал этиш борасида ҳам салмоқли ишлар қилинди.

Шу мақсадда қўшимча равишда 630 мингдан ортиқ янги иш ўрни ташкил этилиб, уларнинг қарийб учдан икки қисми қишлоқ жойларида очилди. Янги иш ўринларининг 65 фоизга яқини кичик бизнес ва хизмат кўрсатиш тармоқлари, 20 фоиздан ортиғи эса касаначилик соҳаси ҳиссасига тўғри келади.

Шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида чорва молларини кўпайтиришни рағбатлантириш дастурини амалга ошириш юзасидан бажарилаётган чора-тадбирлар бугунги кунда сезиларли натижалар бермоқда. Фақат 2007 йилнинг ўзида қорамол боқиш билан шуғулланадиган 350 мингдан зиёд фуқарога меҳнат дафтарчаси очилди.

Бу эса уларнинг ижтимоий ва ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш имконини берди. Шахсий ёрдамчи ва деҳқон хўжаликларида қорамол боқиш билан банд бўлганлар сифатида рўйхатга олинган фуқароларнинг умумий сони эса бир миллион нафардан ошиб кетди.

Янги иш ўринларини ташкил этиш борасида кўрилаётган чора-тадбирлар 2007 йилнинг охирига келиб иш билан банд бўлмаган меҳнатга лаёқатли аҳоли ўртасида ишсизлар сонини мамлакатимиз бўйича 5 фоизгача камайтириш имконини берди.

Ўтган йили аҳоли даромадларини ошириш борасида ҳам изчил ишлар олиб борилди.

Яқин уч йилда иш ҳақини 2-2,5 баробар ошириш бўйича ўз олдимизга қўйган стратегик вазифага мувофиқ, 2007 йилда иш ҳақи, пенсия, стипендия ва нафақалар миқдори 1,5 баробар кўпайтирилди. 2007 йилнинг декабрида ўртача ойлик иш ҳақи, хўжалик субъектлари ва бюджет соҳаларини ҳисобга олганда, 210 АҚШ доллари миқдорига тенг бўлди.

2006 йилдан бошлаб умумтаълим мактаблари ўқитувчилари ва шифокорлар меҳнатига ҳақ тўлашнинг янада такомиллаштирилган тизими жорий этилди. Натижада кейинги икки йилда уларнинг иш ҳақи миқдори тегишли равишда 2,8 ва 2,7 баробар оширилди.

Аҳолининг реал пул даромадлари бир йилда 27 фоиздан зиёд кўпайди. Статистика идоралари маълумотларига кўра, 2001 йилда меҳнатга лаёқатли аҳолининг ўртача иш ҳақи кун кечириш учун минимум даражада зарур бўлган маблағнинг 99 фоизини ташкил этган бўлса, 2007 йилда бу кўрсаткич 3 баробардан кўпроқ ошди. Таъкидлаш жоизки, бу рақам Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатлари ўртасида юқори кўрсаткичлардан бири ҳисобланади.

Мамлакатимиз, авваламбор, қишлоқ аҳолисининг турмуш шароити ва сифати ҳам босқичма-босқич яхшиланиб бормоқда.

Ўтган даврда, халқаро молия тузилмалари маблағларини жалб этган ҳолда, Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм вилояти, Самарқанд ва Бухоро, Гулистон, Жиззах ва Қарши шаҳарларида аҳолини сифатли ичимлик суви билан таъминлашни яхшилаш бўйича йирик инвестиция лойиҳалари амалга оширилди. 2007 йили қишлоқ жойларда 1,6 минг километрдан ортиқ сув қувурлари ва 710 километр газ тармоқлари фойдаланишга топширилди.

Аҳолини ичимлик суви билан таъминлаш 84 фоизга, шу жумладан, қишлоқ жойларда 77 фоизга етди, табиий газ билан таъминлаш 82 фоиз, қишлоқларда эса 77 фоизгача ўсди.

Таълим ва соғлиқни сақлаш соҳаларида аниқ мақсадли умуммиллий ижтимоий дастурлар муваффақиятли амалга оширилмоқда.

Ўтган йили барча турдаги таълим муассасаларида янги қурилиш ва капитал реконструкция қилиш ҳисобидан энг замонавий ўқув-лаборатория ва ишлаб чиқариш асбоб-ускуналари билан жиҳозланган 169 та касб-ҳунар коллежи, 18 та академик лицей ҳамда 336 минг нафар ўқувчига мўлжалланган 558 та умумтаълим мактаби ишга туширилди.

2007 йилда 170 та болалар спорти объекти, жумладан, 27 та спорт иншооти, 143 та мактаб спорт зали барпо этилди.

Болалар спорти соҳасидаги изчил ва аниқ мақсадга йўналтирилган ишлар миллионлаб фарзандларимизни жисмоний тарбия ва спорт билан мунтазам шуғулланишга жалб қилиш имконини бермоқда.

Бу эса, ҳеч шубҳасиз, жисмоний ва маънавий жиҳатдан соғлом авлодни тарбиялашда ўзининг ижобий таъсирини кўрсатмоқда.

Ўтган йили юртимизда **аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йўлида амалга оширилган ишларни** сарҳисоб қилар эканмиз, тиббий хизмат сифати янада яхшиланган, биринчи навбатда врачлик пунктлари тармоғини кенгайтириш ҳисобидан аҳолини тиббий хизмат кўрсатиш билан қамраб олиш даражаси кенгайганини, ўткир юқумли ва вирусли касалликларга қарши кураш борасида амалга оширилаётган чора-тадбирларни алоҳида таъкидлашни зарур деб биламан.

Аҳолининг турмуш шароити ва тиббий хизмат кўрсатиш сифатини изчиллик билан яхшилаш натижасида мамлакатимизда умумий ўлим кўрсаткичи кейинги 10 йилда қарийб 20 фоизга камайди. Гўдаклар ўлими кўрсаткичи эса янги туғилган ҳар 1000 нафар чақалоққа нисбатан 23 тадан 13 тага тушди ва биргина 2007 йилнинг ўзида 11 фоизга камайди.

2007 йили мамлакатимизда Соғлиқни сақлаш тизимини тубдан ислоҳ қилишнинг иккинчи босқичини амалга ошириш бўйича махсус дастур қабул қилинди ва у бугунги кунда амалга ошириямоқда.

Ривожланган мамлакатлар тажрибасидан ва амалий мақсадга жавоб беришидан келиб чиққан ҳолда, тиббиёт соҳаси бошқарув тизимининг барча бўғинлари қайта кўриб чиқилмоқда.

Даволаш-профилактика муассасалари тармоғини қайта ташкил қилиш, вилоятларда катталар ва болалар учун кўптармоқли тиббиёт марказларини барпо этиш, туманлар миқёсидаги тузилмаларни такомиллаштириш, қишлоқ врачлик пунктларини мустаҳкамлаш ва уларнинг аввало қишлоқ жойларда касалликларнинг олдини олишга қаратилган фаолиятини кучайтиришга доир ишлар бошлаб юборилди.

Диагностика ва даволаш ишларини яхшилашда аҳолига юксак технологик, ноёб тиббий хизматлар кўрсатадиган, амалда ўзини оқлаган республика ихтисослашган илмий-амалий тиббиёт марказлари тармоғини кенгайтиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу борада аҳолимизнинг саломатлигини мунтазам равишда назорат қилиб бориш мақсадида ташкил этилган кенг тармоқли скрининг-марказларнинг ўрни ва аҳамияти беқиёс, албатта.

Буларнинг барчаси пировард натижада одамларга тиббий хизмат кўрсатишни тубдан яхшилаш, халқимизнинг ҳаёт сифатини юксалтириш ва умр кўриш даражасини оширишга қаратилгани билан айниқса эътиборлидир.

Ҳурматли мажлис иштирокчилари!

Ўтган даврда эришган ютуқларимизни танқидий баҳолаб, олдимизда турган узоқ муддатли вазифаларни, шунингдек, жаҳон бозорида бугун вужудга келган йўналишларни ҳисобга олган ҳолда, 2008 йилда иқтисодий ва ижтимоий ривожланишнинг асосий устувор вазифалари сифатида қуйидагилар белгилаб олинган.

Макроиқтисодий барқарорлик, ишлаб чиқаришнинг изчил ва мутаносиб ўсиш суръатларини таъминлаш, жалб этилаётган инвестицияларни кўпайтириш ҳисобидан таркибий ўзгаришларни қатъий давом эттириш, иқтисодиётнинг етакчи тармоқларини модернизация қилиш ва янгилаш — биз учун бош вазифа бўлиб қолади.

2008 йилда биз ялпи ички маҳсулотни 8 фоизга, ишлаб чиқаришни — саноатда 9,6 фоиз, қишлоқ хўжалигида — 5 фоизга, асосий ишлаб чиқариш тармоқларига киритиладиган инвестициялар миқдорини 17 фоиз оширишга эришишни ўз олдимизга вазифа қилиб қўйдик. Инфляция даражасини ўтган йилги кўрсаткич, яъни 6-8 фоиз даражасида сақлаш кўзда тутилмоқда.

2008 йилга мўлжалланган иқтисодий ривожланиш дастурида саноатнинг стратегик муҳим тармоқлари бўлган ёқилғи-энергетика комплекси, рангли ва қора металлургия соҳасининг ўсишини таъминлаш алоҳида ўрин тутади.

Бунга янги табиий конларни ўзлаштириш ва мавжуд минерал-хомашё базалари захираларининг ортиши, ана шу ресурсларни қазиб олиш ва қайта ишлашда самарали замонавий технологияларни жорий этиш ҳисобидан эришиш назарда тутилмоқда. Шу билан бирга, кимё ва енгил саноатни, нефткимё, қурилиш материаллари саноатини, истеъмол товарлари ишлаб чиқаришни ривожлантиришга ҳам устувор аҳамият берилади.

Иқтисодиётимизнинг соҳа ва тармоқларини барқарор, мутаносиб ва комплекс ривожлантиришнинг энг муҳим омили бўлмиш транспорт-коммуникация инфратузилмаси жадал тараққий эттирилади.

Ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик янгилаш бўйича муҳим вазифаларни бажариш иқтисодий сиёсатимизнинг ҳал қилувчи йўналиши сифатида катта ўрин эгаллайди.

Барчамиз бир ўткир ҳақиқатни яхши англаб олмоқдамиз. Жаҳон бозорида рақобат тобора кескинлашиб бораётган ҳозирги шароитда мавжуд корхоналарни реконструкция қилмасдан, замонавий, илғор ва юксак технологик ускуналар билан жиҳозланган корхоналар ташкил этмасдан туриб, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларни мунтазам янгиламасдан туриб иқтисодиётимиз келажагини, бинобарин, аҳоли фаровонлигини юксалтиришни таъминлаш мумкин эмас.

Айни шу вазифаларни ечиш мақсадида 2007 йилда рангли ва қора металлургия, автомобиль ва кимё, пахтани қайта ишлаш ва тўқимачилик саноати каби етакчи соҳалар бўйича қабул қилинган ўндан ортиқ дастурнинг ижросини сўзсиз таъминлаш муҳим аҳамият касб этади.

Иқтисодиёт ва Молия вазирликлари, Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги, Давлат солиқ ва божхона қўмиталари ушбу дастурларнинг амалга оширилиши устидан қатъий назорат ўрнатсин, ажратилаётган маблағ ва ресурслар, берилган имтиёзлардан мақсадли ҳамда самарали фойдаланиш, манфаатдор хорижий инвесторларни жалб қилиш масалаларига алоҳида эътибор қаратсин.

2008 йилда иқтисодиётимизни ривожлантиришга барча молиявий манбалар ҳисобидан қиймати 5,4 миллиард доллардан зиёд, жумладан, умумий қиймати тахминан 1,5 миллиард долларга тенг бўлган хорижий инвестицияларни киритиш кўзда тутилмоқда. Бунинг натижасида мамлакатимиз иқтисодиётига жалб этилаётган хорижий инвестицияларнинг ўсиш суръати 40 фоиздан ошади.

Жорий йилда хорижий сармояларни киритиш ҳисобидан 80 дан ортиқ инвестиция лойиҳасини амалга ошириш, умумий қиймати 1,4 миллиард долларлик ўттиздан зиёд объектни фойдаланишга топшириш мўлжалланган.

2008 ва ундан кейинги йилларда инвестиция лойиҳаларини амалга оширишда 2006 йили ташкил этилган ва бугунги кунда 1,2 миллиард АҚШ доллари миқдоридаги валюта маблағларига эга бўлган Ўзбекистон Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси муҳим ўрин тутади.

Мазкур Жамғарма, шунингдек, хорижий ҳамкорлар билан бирга қўшма лойиҳаларни амалга оширишда иштирок этиб, муҳим вазифаларни бажаради. Фақат 2008 йилда ана шундай лойиҳалар бўйича хорижий шериклар билан биргаликда ўзлаштириш кўзда тутилган маблағлар ҳажми қарийб 800 миллион АҚШ долларини ташкил этади.

Иккинчи асосий устувор йўналиш — бу ислоҳотларни чуқурлаштириш, иқтисодиёт, солиқ-бюджет сиёсатини янада эркинлаштириш, бозор инфратузилмасини жадал ривожлантиришдан иборат.

Акциядорлаштириш амалий самара бермаган корхона ва объектларни хусусий мулкдорларга сотиш ҳисобидан иқтисодиётда давлат иштирокини янада камайтириш борасидаги ишларни давом эттириш керак.

Амалдаги қонунчиликнинг меъёрий қоидаларини қайта кўриб чиқиш, қабул қилинган инвестиция мажбуриятларини сўзсиз бажариш ва хусусийлаштирилган корхоналарнинг самарали фаолият юритиши учун янги мулкдорларнинг иқтисодий ва ҳуқуқий жавобгарлигини назарда тутадиган нормаларни кучайтириш лозим.

Бу борада асосий вазифа — хусусийлаштириш жараёнларига ишлаб чиқаришни модернизация қилиш ва техник янгилаш, жаҳон бозорида харидоргир бўлган маҳсулот ишлаб чиқариш мажбуриятини ўз зиммасига оладиган ишончли ва масъулиятли инвесторларни жалб қилиш учун барча қулай шарт-шароитларни яратиб беришдан иборатдир.

Вазирлар Маҳкамаси Давлат мулки қўмитаси, Иқтисодиёт ва Молия вазирликлари, Адлия вазирлиги, Олий хўжалик суди иштирокида икки ой муддатда бу борадаги амалий ишларни танқидий баҳолаган ҳолда, ушбу масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилсин.

(Давоми 3-бетда)

ИНСОН МАНФААТЛАРИ УСТУВОРЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ – БАРЧА ИСЛОҲОТ ВА ЎЗГАРИШЛАРИМИЗНИНГ БОШ МАҚСАДИДИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг 2007 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2008 йилда иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузаси

(Давоми. Боши 1-2-бетларда)

Иқтисодиётни эркинлаштиришда, биринчи навбатда, **солиқ юкини камайтириш, солиққа тортиш тизимини соддалаштириш ва унификация қилиш масалалари муҳим ўрин тутади.**

Фақат 2000-2007 йиллар мобайнида юртимизда даромад солиғи 38 фоиздан 10 фоизга, ягона ижтимоий тўлов 40 фоиздан 24 фоизга, кичик бизнес субъектлари ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқарувчилар, яъни фермерлар учун ягона солиқ 10 фоизга туширилди.

Жисмоний шахслар даромадидан солиқ олиш ставкаси ҳам тубдан қайта кўриб чиқилди ва камайтирилди. Натижада сўнгги етти йилда иқтисодиётда умумий солиқ юки 40 фоиздан 27 фоизга пасайтирилди. Шунга мувофиқ корхоналарнинг молиявий ресурслари ҳам тегишли равишда ошди.

Бу ўз навбатида инвестицияларнинг кўпайиши, корхоналарнинг айланма маблағларини тўлдириш, ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи ва даромадларини ошириш учун қўшимча манба бўлиб хизмат қилмоқда.

Биргина 2007 йилда республикамиздаги хўжалик субъектлари солиқ имтиёзлари берилиши ҳисобидан ўз молиявий ресурсларини қўшимча равишда 830 миллиард сўмга тўлдиришга эришгани бу фикрнинг яққол тасдиғидир.

2008 йилда солиқ соҳасини янада эркинлаштириш сиёсати давом эттирилади. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари, фермер хўжаликлари учун ягона солиқ ставкаси 10 фоиздан 8 фоизга камайтирилади.

Шунингдек, банклар учун даромад солиғи 17 фоиздан 15 фоизга туширилади. Бунинг натижасида бўшайдиган маблағлар банкларнинг капиталлашувини ошириш учун мақсадли равишда йўналтирилади. Бошқа барча хўжалик субъектлари учун даромад солиғи ставкаси 10 фоиз миқдорида барқарор сақланиб қолади.

Шуни қайд этиш жоизки, бундай солиқ ставкаси нафақат Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатларида, балки иқтисодий ривожланган хорижий давлатлар ўртасида ҳам энг паст кўрсаткичлардан биридир. Ҳисоб-китобларга кўра, таклиф этилаётган чора-тадбирларни амалга ошириш қўшимча равишда 100 миллиард сўмдан ортиқ маблағни хўжалик субъектлари ихтиёрида қолдириш имконини беради.

Шуни алоҳида таъкидламоқчиманки, жорий йилнинг 1 январидан бошлаб жисмоний шахслардан олинадиган солиқ базасини ҳисоблаш ва кўпайтириш бўйича янги тизимнинг жорий этилиши муносабати билан аҳолининг реал даромадлари сезиларли даражада ортади.

Давлат бюджетини бажаришга қаратилган ғазначилик хизмати институтини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш бюджет маблағларидан фойдаланиш самарадорлигини анча оширади.

Бу борада Молия вазирлиги ҳузурида янги ташкил этилган Ғазначилик тузилмасининг моддий-техник базасини барча поғоналарда мустаҳкамлаш, уни малакали кадрлар билан таъминлаш, халқ таълими ва соғлиқни сақлаш соҳасида бюджет ташкилотларини молиялаш механизмини янада такомиллаштириш бўйича кенг кўламли ишларни амалга ошириш лозим.

Солиқ тизимини бошқаришни ислоҳ қилишда 2008 йил 1 январдан кучга кирган янги таҳрирдаги Солиқ кодекси муҳим аҳамият касб этади.

Жаҳон тажрибасини ва солиққа тортишнинг амалда синовдан ўтган ёндашув ва тамойилларини ўрганиш асосида тайёрланган Солиқ кодексимизда кўзда тутилган меъёр ва қоидалар, аввало, солиқ тизими ва солиқ муносабатларини унификация қилиш, мамлакатимиз иқтисодиётини барқарор ва мутаносиб ривожлантиришда солиқларнинг рағбатлантирувчи ролини кучайтиришга қаратилгани билан эътиборлидир.

Шу сабабли янги Солиқ кодексининг амалий ижросини диққат билан ўрганиш, унинг қандай шароитларда самара бераётгани, қайси ҳолатларда эса уни янада такомиллаштириш ёки тузатиш киритиш зарурлигини аниқлаш жуда муҳим.

Шу муносабат билан Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитасига Иқтисодиёт вазирлиги, Давлат монополиядан чиқариш қўмитаси, Савдо-саноат палатаси ва бошқа манфаатдор вазирлик ва идоралар билан бирга янги солиқ қонунчилигини амалга ошириш жараёнини мониторинг қилиш бўйича махсус Идоралараро гуруҳ ташкил этиш ва зарур ҳолларда Вазирлар Маҳкамасига Солиқ кодексининг айрим моддаларини такомиллаштириш бўйича таклифлар киритиш вазифаси юклатилсин.

Маълумки, иқтисодиёт ривожининг бугунги босқичида **монополизм кўринишларига қарши кураш ва амалда рақобат муҳитини шакллантириш** масалалари ғоят муҳим аҳамиятга эга.

Мамлакатимизда монополияга қарши сиёсат олиб бориш натижасида сўнгги 10 йил мобайнида монополист корхоналар сони 3,5 баробар, монопол маҳсулотлар тури эса 26 баробар қисқарди. Фақат 2004-2007 йиллар давомида ялпи ички маҳсулотнинг умумий ҳажмида монопол маҳсулотлар улуши 26 фоиздан 21 фоизга тушди.

Шу билан бирга, айрим тармоқларда иқтисодиётнинг монополлашуви асоссиз равишда юқори даражада сақланиб қолаётгани ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсишига, маҳсулот сифати ва рақобатбардошлигининг ортишига, нархларнинг пасайишига ҳамон тўсқинлик қилмоқда.

Жумладан, шулар қаторида цемент, шифер, полиэтилен, енгил ва ёғ-мой саноати маҳсулотлари ва бошқа бир қатор товарларга бўлган эҳтиёжни қондириш имконияти нисбатан чекланган ҳолда сақланиб қолмоқда.

Бу эса ана шу маҳсулотларга конъюнктура талаблари ошиб кетган пайтда монополист корхоналарга ўз маҳсулотининг нархини асоссиз равишда ошириш учун қўл келмоқда.

Давлат монополиядан чиқариш қўмитаси, Иқтисодиёт, Молия ва Адлия вазирликлари, Давлат солиқ ва Давлат божхона қўмиталари, Савдо-саноат палатаси бошқа манфаатдор вазирлик ва идоралар билан бирга ана шу масалаларга доир ишларнинг аҳволини ўрганиб чиқсин ва бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига бозорнинг барча иштирокчилари учун тенг рақобат шароитини таъминлаш бўйича тегишли таклифлар киритсин.

Маълумки, **иқтисодиётни янада эркинлаштириш жараёнини тегишли бозор инфратузилмаси,** яъни банк-молия тизими, лизинг, аудиторлик, суғурта, инжиниринг ва бошқа тузилмаларни ривожлантирмасдан туриб амалга ошириш мумкин эмас.

Ўтган йил давомида банк фаолияти, аудиторлик ва суғурта компаниялари бўйича қонунчиликни тартибга солиш ва мустаҳкамлаш борасида салмоқли ишлар қилинди. Бу амалий чора-тадбирлар аввалambor аҳолининг янги шаклланаётган бозор институтлари ва механизмларига нисбатан ишончини мустаҳкамлашга қаратилганини қайд этиш лозим.

Бунинг натижасида 27 та суғурта компанияси ўз низом жамғармалари миқдорини белгиланган талаблар даражасига етказди ва уларнинг ялпи ҳажми 2007 йилда 1,5 баробар кўпайди.

Суғурта мукофотлари миқдори бир йил давомида 45 фоизга ортди ва 70 миллиард сўмдан зиёдни ташкил этди. Ихтиёрий шахсий суғурталаш бўйича суғурта хизматлари барқарор суръатлар билан ривожланиб, 80 фоизга ортди, мулкни суғурталашнинг ихтиёрий турлари эса 48 фоизга ўсди.

Айни пайтда суғурталашнинг умумий ҳажмида мажбурий суғурталашни турли шаклларининг улуши ниҳоятда паст бўлиб, 6 фоиздан ҳам ортмайди. Бунинг сабаби халқаро амалиёт талабларига мос бўлган мажбурий суғурталашнинг айрим турлари бизда жорий этилмагани билан изоҳланади.

Шу билан бирга, нафақат мамлакатимиздаги, балки хорижий мижозларнинг ҳам ишончини қозона оладиган юқори малакали аудиторлик, суғурта, лизинг компаниялари ва бозор инфратузилмаси бошқа хизматларининг молия бозорида етакчи мавқега эга бўлиши учун ҳали кўп иш қилишимиз лозим.

Шунинг учун ҳам «Транспорт воситалари эгаларининг жавобгарлигини мажбурий суғурталаш тўғрисида»ги, «Иш берувчининг жавобгарлигини мажбурий суғурталаш тўғрисида»ги қонунларнинг ишлаб чиқилиши ва қабул қилинишини тезлаштириш зарур.

Молия вазирлиги, Марказий банк, Иқтисодиёт вазирлиги, Савдо-саноат палатаси, аудиторлар ва суғуртачилар ассоциациялари бир ой муддатда Молия-банк, аудиторлик ва суғурта фаолиятини ривожлантириш борасида илгари қабул қилинган дастурларнинг ижросини таҳлил қилсин ва тўпланган тажриба асосида уларнинг фаолиятини рағбатлантириш бўйича қўшимча таклифлар киритсин.

Учинчи устувор йўналиш — аҳолини иш билан таъминлашни янада яхшилаш ва унинг фаровонлигини оширишнинг энг муҳим йўналиши сифатида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик, хизмат кўрсатиш ва касаначилик соҳаларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантиришни рағбатлантиришдан иборат.

Дунёдаги кўплаб ривожланаётган ва ривожланган мамлакатларнинг, аввало, ўзимизнинг ўтган йиллар мобайнида тўпланган тажрибамиз бир ҳақиқатни яққол тасдиқламоқда.

Яъни, юқорида зикр этилган соҳалар, биринчи галда, биз учун энг ўткир бўлиб турган аҳоли бандлиги ва унинг даромадларини ошириш муаммоларини ҳал этишда ўзига хос локомотив вазифасини бажарадиган кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни жадал ривожлантириш борасида биз танлаган сиёсатнинг мутлақо тўғри ва узоқни кўзлаган ҳолда олиб борилаётганини такрор ва такрор исботламоқда. Ҳеч муболағасиз айтиш мумкинки, бу соҳа ички бозоримизни истеъмол товарлари билан тўлдиришда салмоқли ҳиссса қўшмоқда.

Ушбу соҳа бугунги кунда мамлакатимизда энг йирик меҳнат бозори, мулкдорларнинг ўрта синфини шакллантиришнинг асосий омили, миллионлаб одамлар учун даромад ва фаровонлик манбаи ҳисобланади.

Айтиш керакки, айнан ана шу одамлар ўз бизнесини ривожлантириш ва кучайтиришдан, шу аснода иқтисодиётимиз барқарорлигини таъминлашдан энг кўп манфаатдор бўлган инсонлардир. Айнан ана шу шахслар жамиятда барқарорлик ва ер юзида тинчликни мустаҳкамламасдан туриб, юқорида зикр этилган эзгу мақсадларга эришиб бўлмаслигини чуқур тушунадиган одамлардир.

Фурсатдан фойдаланиб, бу масаланинг яна бир муҳим жиҳатига тўхталиб ўтмоқчиман.

Биз ўз олдимизга аҳоли турмуш даражасини янада оширишни юксак мақсад қилиб қўймоқдамиз.

Лекин, ўзингиз айтинг, ушбу муҳим вазифани хизмат кўрсатиш ва сервис тармоқларини, алоқа ва транспорт, молия-банк хизматлари, коммунал хизмат ҳамда асосан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик тузилмалари фаолиятини талаб этадиган бошқа инфратузилма соҳаларини жадал ривожлантирмасдан туриб ҳал этиш мумкинми?

Кичик бизнесни нафақат сон жиҳатидан кўпайтириш, балки уни аввало сифат жиҳатидан ҳам ривожлантиришимиз, бу борада оддий ишлаб чиқаришдан ички ва ташқи бозорга йўналтирилган мураккаб, юксак технологияга асосланган ишлаб чиқаришга ўтиш масаласига алоҳида эътибор қаратишимиз даркор.

2008 йилда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ялпи ички маҳсулот таркибидаги улушини 48 фоизга, 2010 йилга бориб эса 50-52 фоизга, хизмат кўрсатиш соҳасининг салмоғини тегишли равишда 45 ва 49 фоизга етказиш учун бугун бизда барча асосларимиз бор. 2010 йилда янги ташкил этилаётган иш ўринларини касаначилик асосида 250 мингтага етказиш лозим.

Ҳурматли мажлис қатнашчилари!

Бугунги кунда мамлакатимиз қишлоқ хўжалиги самарадорлигини ошириш масаласи суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ва унумдорлигини ошириш бўйича ўта муҳим вазифани ҳал этиш билан бевосита боғлиқдир.

Бу вазифа 2008 ва ундан кейинги йилларда биз учун асосий устувор йўналиш бўлиши зарур. Ерларнинг мелиоратив ҳолатига оид вазият бизни ташвишлантирмасдан қолмайди. Ҳозирги вақтда суғориладиган ерларнинг қарийб 8 фоизининг мелиоратив ҳолати ёмон бўлиб, бу аввало тупроқнинг шўрланиш даражаси юқорилиги ва ер ости сувларининг кўтарилиши билан боғлиқ. Салкам 330 минг гектар ер мелиоратив ҳолати қониқарсизлиги туфайли қишлоқ хўжалиги учун яроқсиз бўлиб турибди.

Суғориладиган ерларнинг сифатини баҳолашнинг умумий кўрсаткичи бўлган ер бонитети сўнгги йилларда 55 баллгача пасайди. Айниқса, Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм, Бухоро ва Сирдарё, Фарғона ва Тошкент ҳамда бошқа бир қатор вилоятларда аҳвол мураккаблигича қолмоқда.

Бугунги кунда ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, унумдорлигини ошириш қишлоқ хўжалигини интенсив ривожлантириш ва унинг самарадорлигини юксалтиришнинг муҳим резерви ва ҳал қилувчи омили, энг асосийси — қишлоқ аҳолисининг моддий фаровонлигини кўтаришнинг зарур шарти ва гарови бўлиб хизмат қилади.

Биз мазкур муаммони ҳал этишни кўп жиҳатдан 2008-2012 йилларга мўлжалланган суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашга қаратилган давлат дастурини амалга ошириш билан боғлиқ ҳолда кўрамиз. Ушбу дастурда мелиорация иншоотларини барпо этиш, реконструкция қилиш ва таъмирлаш, мелиорация техникаси паркини янгилаш бўйича кенг кўламли ишларни бажариш белгиланган.

2008-2012 йилларда умумий узунлиги 3,5 минг километрдан зиёд бўлган магистрал, туманлараро ва хўжаликлараро коллекторларни, мингдан ортиқ мелиорация қудуғини барпо этиш ва реконструкция қилиш, 7,6 минг километрлик дренаж тармоғини қайта тиклаш вазифаси қўйилмоқда.

Биргина жорий йилнинг ўзида ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш бўйича катта ҳажмдаги ишларни амалга ошириш кўзда тутилган. Ушбу мақсадлар учун 75 миллиард сўмдан ортиқ маблағ ажратиш мўлжалланмоқда. Бу маблағларнинг катта қисми коллектор-дренаж тармоқларини қайта тиклаш ва тозалаш, пудратчи ва сув хўжалиги ташкилотларини лизинг асосида замонавий техника билан таъминлашга йўналтирилади.

Вазирлар Маҳкамаси Молия вазирлиги, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги билан биргаликда ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш бўйича дастурда белгиланган лойиҳаларнинг амалга оширилишини қатъий назорат қилиш, лойиҳа-смета ҳужжатларини ўз вақтида ишлаб чиқиш ва экспертиза қилиш, вилоятларда махсус пудрат ташкилотларини ташкил этиш ва уларни замонавий техника билан таъминлаш масалаларини ечиш вазифасини ўз зиммасига олсин.

Шу борада мелиорация ишларини молиялаштириш механизмини ҳам тубдан қайта кўриб чиқиш даркор. Бунда 2007 йили Молия вазирлиги ҳузурида ташкил этилган Суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш жамғармаси муҳим роль ўйнаши лозим.

Шу билан бирга, ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш бўйича ўта долзарб вазифани амалга оширишда халқаро молия институтлари, банклар ва хорижий шериклар билан ҳамкорликни янада кенгайтириш ва унинг самарадорлигини ошириш ҳам катта аҳамиятга эга.

Масалан, Сирдарё вилоятининг Оқолтин туманида, Қорақалпоғистон Республикасининг жанубий ҳудудларида суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, Бухоро, Қашқадарё ва Навоий вилоятларининг 9 та туманида суғориладиган ерларни деҳқончилик учун яроқли ҳолатга келтириш бўйича қўшма лойиҳаларни амалга оширишда халқаро молия институтлари билан ҳамкорлик тажрибаси ўзини тўлиқ оқлади.

Шунингдек, Жанубий Қорақалпоғистондан дренаж тармоғини ўтказиш бўйича лойиҳани амалга ошириш ва Марказий Фарғонадаги ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш учун Жаҳон банки ҳамда Шанхай ҳамкорлик ташкилотининг умумий қиймати қарийб 70 миллион долларга тенг бўлган имтиёзли кредити жалб қилинганини қайд этиш лозим.

Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, Иқтисодиёт ва Молия вазирликлари, Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги ушбу йўналишдаги лойиҳаларни амалга ошириш учун қўшимча равишда имтиёзли хорижий кредитларни жалб қилиш ишларини жадаллаштирсин.

Бу борадаги ишларнинг натижалари Вазирлар Маҳкамасининг ҳар чорак якунлари бўйича ўтказиладиган мажлисларида муҳокама этиб борилсин.

Ҳурматли юртдошлар!

2008 йилнинг юртимизда Ёшлар йили деб эълон қилиниши муносабати билан «Ёшлар йили» давлат дастурини тайёрлаш ва амалга оширишга қаратилган ишлар бўйича қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Энг асосийси — ушбу дастур ёшларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш борасидаги барча долзарб муаммоларни ўз вақтида ҳал этишга қаратилиши ва бунинг учун мустаҳкам қонунчилик базасини таъминлаб бериши лозим.

Бир фикрни мамнуният билан таъкидламоқчиман – биз таълим соҳасини босқичма-босқич, аниқ мақсадга йўналтирган ҳолда ислоҳ қилиш бўйича узоқни кўзлаган дастурларни изчил амалга ошириб келмоқдамиз.

Бунинг натижасида ёшларимизнинг энг юксак талаблар даражасида умумий таълим олиши билан бир қаторда уларнинг ўз қобилиятини рўёбга чиқариши, жамиятда муносиб ва мустаҳкам ўрин эгаллаши учун аниқ мутахассисликка эга бўлиш имконини берадиган яхлит, узлуксиз таълим-тарбия тизимини яратдик.

Бу вазифаларни ҳал этиш учун Кадрлар тайёрлаш ва Мактаб таълимини ривожлантириш умуммиллий дастурлари доирасида ўтган давр мобайнида юртимиздаги таълим муассасалари — мактаблар, лицей ва коллежларнинг замонавий моддий-техник ва ўқув базасини шакллантириш ва мустаҳкамлаш, таълим-тарбия жараёнига янги стандартлар, илғор педагогик ва ахборот технологияларини жорий этиш борасида кўлами ва маъно-мазмунига кўра ҳақиқатан ҳам улкан ишларни амалга оширдик.

Мамлакатимизда ўтган давр мобайнида 1200 дан зиёд академик лицей ва касб-ҳунар коллежи, 4600 дан ортиқ умумтаълим мактаби янгитдан бунёд этилди, реконструкция қилинди ва замонавий ўқув-лаборатория жиҳозлари билан таъминланди.

2009 йилда мазкур дастурлар ижроси тўлиқ якунига етгач, замон талабларига жавоб берадиган академик лицей ва касб-ҳунар коллежларида 1,1 миллион ўқувчи, умумтаълим мактабларида эса 3 миллион ўқувчи таълим олиш имконига эга бўлади.

Шу тариқа биз юртимиздаги барча **ўқувчиларнинг бепул мажбурий умумий ва уч йиллик махсус касб-ҳунар таълими билан тўла қамраб олинишига эришамиз.**

Кейинги 10 йил давомида ўрта махсус, касб-ҳунар ва олий таълим тизимида 100 дан зиёд йўналиш, 265 та мутахассислик ва 700 та касб бўйича профессионал таълим олган ва замонавий фикрлаш салоҳиятига эга бўлган бир миллион нафардан ортиқ янги авлод мутахассислари тайёрланди.

Айни пайтда бугун бизни ғоят муҳим, принципиал бир масала безовта қилмаслиги мумкин эмас. Яъни, ёш мутахассислар тайёрланаётган ихтисослик йўналишларининг барчасига ҳам иқтисодиётимизнинг соҳа ва тармоқларида амалий талаб борми? Лицей ва коллежлар, олий ўқув юртларини битириб чиқаётган йигит-қизларимиз жамиятда ўзига, ўз касбига муносиб ўрин топаяптими?

Ана шу масалалар бўйича ҳақиқий аҳволни атрофлича ўрганишимиз, ҳозирги вақтда мутахассислар тайёрланаётган ҳар қайси ихтисослик йўналиши реал ҳаёт талабларига қай даражада жавоб бериши, унга нафақат бугунги, балки яқин истиқболда қандай эҳтиёж борлигини ҳар томонлама чуқур аниқлашимиз лозим. **Заруратга қараб, ихтисослик йўналишларига қатъий ўзгартиришлар киритиш, керак бўлса, айрим махсус касб-ҳунар таълим даргоҳларини қайта ихтисослаштириш даркор.**

Шу борада алоҳида муҳим аҳамият касб этадиган иккинчи бир масала — ёшларни, бўлғуси кадрларни тайёрлаш сифати билан боғлиқ. Табиийки, бу борада бугун фарзандларимизга кимлар таълим-тарбия бераётгани, педагогик кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тизими қандай ташкил этилгани ҳал қилувчи аҳамиятга эга. Бу масала умумий ўрта ва ўрта махсус таълимни ислоҳ қилиш тизимининг энг долзарб вазифаси бўлмоғи зарур. Лицей ва коллежларимизда таълим жараёнларига олий ўқув юртларининг тажрибали амалиётчи ва ўқитувчиларини янада кенг ва фаол жалб этиш лозим.

Шу ўринда яна бир масалага эътиборингизни қаратишни истардим. Бугун ёшларимиз қандай қадриятлар сари интилмоқда, қандай орзу-ният ва ўй-хаёллар билан яшамоқда — биз бунга асло лоқайд ва бефарқ қарамаслигимиз керак. Ота-она, устоз-мураббий, етакчи-раҳбар сифатида бу жараённи четдан туриб кузатишга ҳаққимиз йўқ.

Барчамиз оддий бир ҳақиқатни яна бир бор чуқур англаб етишимиз шарт — маънавият соҳасида бўшлиқ бўлмайди.

Биз фарзандларимизни миллий табиатимизга ёт ва зарарли бўлган таъсирлардан ҳимоя қилишимиз, уларни ҳаётга, ён-атрофда юз бераётган воқеа-ҳодисаларга дахлдорлик ҳисси билан яшайдиган, мустақил фикрлайдиган, иймон-эътиқодли, баркамол инсонлар этиб тарбиялашимиз лозим.

Ёшларимиз қалбида соғлом ҳаёт тарзига интилишни, миллий ва умуминсоний қадриятларга ҳурмат-эҳтиром туйғуларини болалик пайтидан бошлаб шакллантиришимиз зарур.

Бу масалада жамоат ва ноҳукумат тузилмалари, биринчи навбатда ёшлар ташкилотлари алоҳида фаоллик кўрсатиши даркор.

«Ёшлар йили» дастури ҳақида гапирганда, ёшлар сиёсати масалаларини таҳлил этаётганда, биз ёш оилаларнинг эҳтиёж ва талабларига алоҳида эътибор қаратишимиз керак.

Аввалambor, ёш оилаларга муносиб уй-жой ва ижтимоий-маиший шарт-шароитларни яратиб бериш, рўзғорни бутлаш учун маблағ ва кредитлар билан таъминлаш, маънавий етук, жисмонан соғлом болаларни тарбиялаб вояга етказиш йўлида зарур имкониятларни туғдириб беришимиз керак. Бу масалаларнинг барчаси дастурда ўз ифодасини топиши лозим.

Дастурни тайёрлаш ва амалга ошириш учун масъул бўлган кишиларнинг ҳаммаси энг асосий бир масалани ҳар томонлама чуқур тушуниб олишлари шарт — биз 2008 йилни ким учун ва қандай мақсадларга эришиш учун «Ёшлар йили» деб эълон қилдик?

Бу ўринда гап ҳозирги кунда жами аҳолимизнинг 64 фоиздан ортиғини ташкил этадиган ёшлар ҳақида, таълим-тарбия ва профессионал тайёргарлик даражаси бизнинг келажагимизни, демократик ва иқтисодий тараққиётимизнинг тақдирини ҳал этадиган ёшлар ҳақида, жамиятимиз ҳаётида муносиб ўрин эгаллашга лаёқатли, **мамлакатимизни ислоҳ этиш ва янгилаш бўйича белгилаб олган юксак мақсадларимизга эришиш йўлида том маънода ҳал қилувчи куч, таянч ва суянч бўлишга қодир ёшлар ҳақида бормоқда.**

Бу борада ҳеч қандай расмиятчилик ва юзаки ёндашувларга йўл қўйиш мумкин эмас. Ушбу дастурнинг амалга оширилиши нафақат ижтимоий, балки сиёсий аҳамиятга эга эканини барчамиз аниқ ва равшан англаб олишимиз зарур.

Қадрли дўстлар!

Юқорида билдирилган фикрларни умумлаштириб, шуни таъкидламоқчиманки, бизнинг ҳамма ишларимизда — бу иқтисодий сиёсатимизни шакллантириш масаласи ёки иқтисодиётни ислоҳ этиш ва модернизация қилиш дастурини ҳаётга татбиқ этиш бўладими, ижтимоий соҳа, таълим ва соғлиқни сақлаш тизимида эртанги ва узоқ муддатли истиқболга мўлжалланган энг муҳим устувор йўналишларни белгилаб олиш бўладими — буларнинг барчасида биз учун фақат битта масала энг устун ва ҳал қилувчи ўринда туради. У ҳам бўлса, инсон манфаатларининг устуворлигидир.

Халқимизнинг турмуш даражаси ва ҳаёт сифатини изчил ва босқичма-босқич юксалтириб бориш бўйича бизнинг асосий мақсадимиз ҳам ана шундан иборат. Шу сабабли барча режаларимиз, ресурс ва имкониятларимиз пировард натижада ана шу бош мақсадимизни амалга оширишга қаратилмоғи керак.

Иқтисодий тараққиётимизнинг барқарор ўсиш суръатлари, юксалиб бораётган молиявий имконият ва резервларимиз, ички бозоримизнинг сифатли товар ва хизматлар, биринчи навбатда юртимизда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар билан барқарор равишда тўлиб бораётгани **аҳолининг иш ҳақи ва даромадларини босқичма-босқич ошириб бориш, мамлакатимиз истеъмол бозорини рағбатлантириш сиёсатини** давом эттириш учун етарли даражада ишончли асос яратмоқда.

Шу боис, 2008 йилда **жорий йил учун кўзда тутилган инфляция кўрсаткичлари доирасидан чиқмаган ҳолда, ўртача иш ҳақи миқдорини камида 1,5 баробар оширишни** таъминлаш учун тегишли манбаларни излаб топиш муҳим вазифа қилиб қўйилмоқда.

Ишонаманки, бу вазифани бажаришга бизнинг имконимиз ҳам, қурбимиз ҳам албатта етади.

Азиз юртдошлар!

Бугун ўтган йил давомида босиб ўтган йўлимизга якун ясар эканмиз, 2007 йил биз учун мамлакатимиз ҳаётида ўчмас из қолдирган улкан ижтимоий-сиёсий ислоҳот ва ўзгаришлар йили, иқтисодий ва ижтимоий тараққиётимизда мисли кўрилмаган ўсиш суръатларига эришилган ютуқлар йили бўлди деб айтсак, ўйлайманки, ҳеч қандай муболаға бўлмайди.

Қўлга киритган бундай юксак марраларимиз – аввалambor, бунёдкор халқимизнинг кечани кеча, кундузни кундуз демай қилган фидокорона меҳнатининг амалий самараси, демократик янгиланишлар ва бозор ислоҳотлари йўлидан қатъият билан олдинга интилиб бораётганимизнинг бераётган натижасидир.

Ишончим комилки, 2008 йил ҳам, ҳеч шубҳасиз, жамиятимиз ҳаётидаги янгиланиш жараёнлари ва ислоҳотларни ривожлантириш ва чуқурлаштиришнинг мантиқий давоми бўлиб, иқтисодиётимизнинг салоҳияти, барқарорлиги ва мутаносиблигини мустаҳкамлаш йўлида, энг муҳими, халқимизнинг турмуш даражасини яхшилашга қаратилган ишларимизда янги ва юксак босқич бўлгай, иншоолло.

Ана шу йўлда барчангизга сиҳат-саломатлик, куч-ғайрат ва янги-янги омадлар тилайман.

Деди: «Не ишки қилмиш одамизод, Тафаккур бирла билмиш одамизод»

Навоийни ўқир бўлсам

Навоийни ўқир бўлсам, ҳар сўз наволаниб келгай,
Навоким, қат-бақат ҳикмат,
сеҳри сафоланиб келгай.

Бу навосиз назм басдур гўёки сабзаранг хасдур,
Ҳар лутфи куй, хушнафасдур умр савдоланиб келгай.

Не давронлар наърасидан, ҳам қуёшу заррасидан,
Сўз дунёсин ғазнасидан лафзи лайлоланиб келгай.

Ғами ғам эрмас бу дунё, дами дам эрмаски рўё,
Бир ишқ сўздин кийиб сарпо, шавқи дарёланиб келгай.

Ҳам шариат, ҳам тариқат, ҳам маърифат,
ҳам ҳақиқат
Ватандек бепоён ҳилқат шарҳи маъноланиб келгай.

Носиро, ўзни хуррам тут, одамликни мукаррам тут,
Фақат меҳрингни сен жам тут,
у нур сиймоланиб келгай.

Носир АББОС

Фильм жозибаси

Адиблар, санъат ва маданият аҳиллари буюк мутафаккир Алишер Навоийнинг улуғ меросига кўп бор мурожаат қилишган. У ҳақда насрий асарлар, кино фильмлар яратилган. Биз бугун бу ижод намуналарини ҳар гал миннатдорлик туйғуси ила ўқиймиз, мароқ-ла баҳра оламиз. Ана шундай дурдоналар ичида айниқса, «Навоий» фильмининг ёшу қари — барчага таъсири чексиз. Фильмдаги Навоийнинг эзгулик ва хайрли ишларга бош-қош бўлиши, унга қарама-қарши бўлган кучларнинг қора нияти, ёвуз фитналари кўпчиликнинг хотирида муҳрланиб қолган. Хуллас, ҳар гал фильмни қайта-қайта кўрганда, эстетик эҳтиёжимиз янги ҳислар билан бойийди, ва албатта, буюк бобомизнинг ўлмас даҳоси олдида яна бир бор таъзим қиламиз.

Аввало «Навоий» фильмининг ютуғи нимадан иборат? Нима сабабдан у ярим асрдан ортиқ вақт давомида миллионлаб мухлисларнинг олқишига сазовор бўлиб келмоқда? Яқинда эфир орқали намойиш қилинган ушбу кинони яна кўриб, 1939 йили бошланган ва 1947 йили якунланган ижодий, ташкилий, иқтисодий-сиёсий фаолият юксак самара берганининг гувоҳи бўлдим.

Асарнинг айрим жиҳатларига эътиборни қаратамиз. Нигоҳлар учрашуви, тўқнашуви бирор сўз айтилмаса-да, маънога тўла. Шоир ва унинг дўсти Ҳусайн Бойқаронинг бир-бирига бўлган меҳри, шоирнинг севикли ёрига садоқати, соғинчи, ёшликнинг унутилмас дақиқаларини кўмсаш — булар йирик ёки ўрта планда акс эттирилган кадрларда катта бадиий ифодага айланган.

Бу каби эпизодларда Навоийнинг йирик шахс сифатида камолотга ета боришини кўриб мамнун бўламиз. Шу билан бирга, икки тарихий шахс ўртасида низо пайдо бўлиши, зиддият ривожланиб, пировардида шоир саройни, Султон Ҳусайнни тарк этиши билан якунланиши тарихий ҳақиқатга зид, албатта.

Бир пайтлар фильм ижодкорларидан Асад Исматов ҳозирги «Ўзбекистон овози» газетасида *«Мен Ҳусайн Бойқарони тадрижий равишда реакцияга юз ўгириб боришини кўрсатишим қийин бўлди»* деб ёзган ва кўпроқ режиссёр Комил Ёрматов йўл-йўриқ кўрсатганини тилга олган эди. Сценарийда янглиш концепция ўзининг бадиий ифодасини топган бўлса-да, заковатли ижрочи ўз қаҳрамонини ўткир шоир, нозик дидли шахс, истеъдодли арбоб сифатида талқин этгани сабабли бу фильмда унчалик яққол сезилмайди. Аслида у ҳақ эди ва «Навоий» сценарийси муҳокамасида фильмдан сиёсий «айб» топишга уринган қизил мафкурачилар тарихий фильмларда бош қаҳрамондан нуқсон топишни талаб этганини ҳужжатлар ҳам тасдиқлайди.

Афсуски, фильм ўзбек тилига қайта кўчирилганда қатор нуқсонларга йўл қўйилди. Шунингдек, фильмнинг мусиқавий ечимида ҳам эътирозли ўринлар мавжуд. Айниқса, унда йиғлоқи оҳанг устун туриши улуғвор образга ҳам, шоирнинг шеъриятига ҳам мос келмаган. Аслида Р.Ҳамроев, А.Исматов, С.Толипов (Ёдгор), О.Жалилов (Мажидиддин), Л.Назруллаев (Жалолиддин) каби буюк ўзбек актёрларининг овозидан, Р.Глеэр ва К.Содиқов мусиқасидан воз кечиш эмас, уларни сақлаб қолиш йўлидан бориш зарур эди.

Нима бўлганда ҳам, «Навоий»-дек дурдона фильмлар кўп йиллар давомида халқимизнинг эстетик савиясини тарбиялашга ҳисса қўшиб келди. Бугун эса мазкур ўлмас фильмнинг асл нусхасини тиклаш борасида изланишлар олиб бориш, фильмнинг кадрлари, эпизодлари, негатив ва овоз ёзилган магнит тасмалари тикланиши зарур, деб ўйлаймиз.

Ҳамидулла АКБАРОВ

Алломага эҳтиром

Куни кеча Тошкент юридик коллежида ҳазрат Навоий таваллудининг 567 йиллигига бағишлаб ўтказилган тадбир ҳам ёшларимизни буюк шоир ижодидан яна бир бор баҳраманд этди. Мазкур адабий кечада адабиётшунос олимлар, коллеж ўқувчилари, ўқитувчи-мураббийлар иштирок этди.

Тадбирда сўзга чиққан коллеж директори, профессор Озод Ҳусанов, филология фанлари доктори, профессор Ёқубжон Исҳоқов, доцент Омонулла Мадаев ва бошқалар улуғ мутафаккир шахси ва бой меросини улуғлаш бўйича юртимизда қилинаётган ишлар ҳақида тўхталиб, улардан кўзланган мақсад — Навоийни наинки дунёга танитиш, балки келажак авлодларнинг маънавий тимсолига айлантириш эканлигини таъкидлашди.

Тадбирда шеърлар, турли саҳна кўринишлари намойиш этилди, шоир ғазаллари билан айтилувчи мумтоз ашулалар куйланди.

Жамшид НАСРУЛЛАЕВ,
коллеж маънавият ва маърифат бўлими мудири

(Давоми. Боши 1-бетда)

Навоий, аввало, шоир эди. У ўзбек шеъриятини энг баланд чўққиларга кўтарди. Ўзбек тилининг шундай буюк адабиёт яратиш қудратига эга эканини ҳам назарий, ҳам ўлмас асарлари билан амалда исботлаб берди. Шоир учун туркий тилда ижод қилиш байроғини бу қадар юксак кўтариш фақат адабий муаммо бўлиб қолмай, балки бевосита миллий сиёсат масаласи ҳам эди.

Қолаверса, Навоий улуғ мутафаккир эди. У ўша замондаги инсоният эришган энг буюк тафаккур салоҳиятини намойиш этди. Унинг асарлари яратилганидан кейин олам ва одам ҳақида айтилмаган гап қолмаган эди гўё.

Биз учун унинг тарихчи, сиёсатшунос, давлатшунос сифатида ҳам илмий, ҳам амалий фаолияти бағоят қадрли. Истиқлол туфайли унинг бу меросини бафуржа ва ҳаққоний ўрганиш имкониятига эга бўлдик. Навоий темурийлар салтанатининг XV аср сўнгги ўн йилликларидаги мустаҳкамлиги, халқнинг ҳар тарафлама равнақи кўп жиҳатдан миллатнинг Алишер Навоийдек маънавий пирларига ҳам боғлиқ бўлган эди. Шоир қандайдир бир сиёсатнинг ожиз қули эмас эди, балки унинг ўзи тарих ва сиёсат ғилдирагини айлантирувчи дарғалардан бири эди.

Навоийнинг жаҳондаги машҳур давлатшунослардан бири сифатидаги меросини ўрганиш, ундан маънавий тараққиётимиз равнақи йўлида фойдаланиш, башариятни бундан тўла бохабар қилиш пайти келди. Амирнинг Султон Ҳусайн тарафидан «муқарраби шоҳий», яъни «шоҳнинг энг яқин кишиси» деган шарафли унвон билан тақдирланиши ҳам унинг давлат ишларида нечоғли ҳиссаси борлигидан далолат беради. Бу мартабанинг шундай имтиёзи бор эдики, Навоий бир муаммо ечими юзасидан Ҳусайн Бойқарога етти мартагача қайта-қайта мурожаат қилиши мумкин эди. Одамлар тўғридан-тўғри шоҳ билан учрашолмаслиги, унга дардини айта олмаслиги мумкин эди, лекин улар Навоийга кўнглини ёрар, шу орқали муаммога ечим топилиб, муддаога етилар эди.

Шоир ижодини мукаммал бир таълимот сифатида қабул қилиш керак. У ўша давр темурийлар давлати амал қилган ўзига хос миллий мафкура эди. Шунинг учун ҳам миллий мафкурамиз тарихини бу қаламкаш меросидан айри тасаввур қилиш мумкин эмас.

Шуларнинг бари XV асрни халқ тарихининг олтин даврига айлантирди. Шунинг учун ҳам Заҳириддин Муҳаммад Бобур яна бир темурий Султон Ҳусайн ҳукмронлик қилган Навоий замонини кимки бир ишнинг бошини тутса, уни юксак даражада охирига етказар, ўша соҳада камолот эгаси бўлар эди, деб бежиз қайд этмаган.

Навоийдаги Уйғониш даври буюкларига хос серқирралик, қизғин ижтимоий фаолият кишини лол қолдириши баробарида ҳар биримизни ана шундай ишлашга, умрдан халқ манфаати йўлида унумли ва мазмунли фойдаланиб қолишга ундайди.

Бобокалонимиз қурдирган кўплаб масжид, мадраса, хонақоҳ, мақбара, работ, кўприк, беморхона, ҳовуз ва ҳаммомлар, барпо эттирган боғ-роғлар у замонасининг номдор бунёдкорларидан бири бўлганини кўрсатади.

Халққа хизмат шоир ҳаёти ва ижодининг бош ғояси эди, деб баралла айта оламиз. «Эл», «улус», «халқ» унинг асарларида энг кўп қўлланган сўзлар сирасига киради. «Навосиз улуснинг навобахши бўлиш» бир умр унинг асл мақсади бўлди. Агар, дейди шоир, бир қарорга келаётганингда сенда маслаҳатлашиш туйғуси жўш урса, одамларнинг фикрини, улар тарқатиши мумкин бўлган фисқу фасодлар эҳтимолини ҳам ҳисобга олиб иш кўр, ўз йўлингни тўғри деб кўп ҳам ишонаверма, элнинг фикридан ечим топишга интил:

Завқ эса табъингга салоҳи била,
Эл сўзи зимнида фасодин тила,
Айлама ўз ройинга кўп эътиқод,
Муътамад эл ройидин иста кушод.

Навоий ўз даврининг маънавий раҳнамоси эди. Ижод аҳлига яратиш завқини юқтирар, улардан моддий ва маънавий ёрдамини аямас эди. Кўплар ўз асарлари ул зотнинг яхши баҳосини олишини орзу қилар эди.

Шоир таълимотидаги комил инсон ғояси шунчаки назарий орзугина эмас, бевосита амалиёт эди. Ўзи бунинг олий даражадаги шахсий намунасини кўрсатди. Бу ғоя одамларни касб ўрганишга, умрни зое кетказмасликка ундайди.

Биз чумолини меҳнаткаш тимсоли сифатида қабул қилиб ўрганиб қолганмиз. Навоийнинг шоирлиги шундаки, бир ўринда уни инсонлар яратган донни инига ташийдиган жонзот сифатида қоралайди ва шундай таъмагирлиги учун ҳам у тириклайин гўрга киради, деб ҳисоблайди:

Мўр терар ҳар неки, сочқай киши,
Бўлди тирик гўрга кирмак иши.

Энг сахий инсон, дейди шоир, бировдан бир нима таъма қилмайдиган, ҳалол меҳнати билан ўз кунини ўзи кўра оладиган киши. Жамиятда шундай одамларнинг сони қанча кўпайса, ҳаёт шунча равнақ топади, турмуш шунча фаровонлашади, маънавият шунча юксалади.

Бу йўлда у ҳамиша инсоннинг тафаккур кучига ишонди:

Деди: «Не ишки қилмиш одамизод,
Тафаккур бирла билмиш одамизод».

Дўстлик ғоясини ҳали ҳеч ким Навоийчалик қадди аълосида тарғиб ва ташвиқ этмаган бўлса керак: «Ҳар кимки биров билан ёрдур (яъни дўстдир) ёки ёрлиқ даъвоси бордур, керакким, ўзига раво кўрмағанни ёриға раво тутмаса, кўп нимаким, ўзига ҳам раво тутса, анга тутмаса».

Ўздан ўзгани устун кўриш, бугунги тушунчалар билан айтилса, ўзга манфаатини ўз манфаатидан олдин қўйиш ғоясининг бундан зўр ифодасини топиш қийин бўлса керак. Чунки бу сўзлар муаллифининг қатъий ақидасига кўра, дўст ўзига раво кўрган нарсаларнигина дўстига раво кўриши, ҳатто, ўзига раво кўрган айрим нарсаларни ҳам унга раво кўрмаслиги лозим.

КЕЧА, БУГУН ВА ЭРТА унинг асарларида ҳамиша ўзаро уйғун тарзда бирбирига боғланиб келади. Бироқ улуғ мутафаккир кишиларни, аввало, ўзи яшаб турган замонни ғанимат билишга чақиради, чунки тарих ўтиб кетди, келажак ҳали олдинда, нақдини кўриш, яъни шу дамни дам билиш зарур, ҳисоблайди. «Маҳбуб ул-қулуб» асарида бир туркий шоирнинг шу мазмундаги ажойиб байтини келтиради:

Мозию мустақбал аҳволин
такаллум айла кам,
Не учунким, дам — бу дамдур,
дам — бу дамдур, дам — бу дам!

Ҳамма замонлар ва маконлар учун ҳам шиор бўладиган гап бу.

Шу биргина мисол баҳонасида айтиш мумкинки, Навоий меросида ўзигача бўлган қанчадан-қанча ақл эгаларининг дурдона фикрлари жамланган, агар шу асарлари ёзилмаганда эди бу ҳикматли фикрлар ҳам, эҳтимол, бизгача етиб келмас эди.

Қайси масалада талқин излаб, шоир меросига мурожаат қилманг, ундан керакли, маънили бир гап топасиз. Бугун халқимиз ўз олдига юксак мақсадлар қўйиб, янги жамият барпо этаётган экан, жамият мақсадсиз ва йўлсиз бўлиши мумкин эмаслигига қайта-қайта амин бўламиз. Устоз шоир бизга XV асрдан туриб буюрадилар: «Йўлни юрмай кирган йитар (яъни адашиб қолар) ва ғайримақсуд ерга етар».

Инсоният мавжуд экан, бу ўлмас ғоялар одамларни эзгуликка ундайверади. Эндиги вазифамиз улуғ бобокалонимиз меросини дунёнинг барча йирик тилларига таржима қилиб, кенг ёйилишига эришишдан иборат. Токи башарият шундай даҳо маънавий нуридан тўла баҳраманд бўлсин ва ўзбек халқи XV асрдаёқ шундай бадиий-табъий бойлик яратганини кўрсин.

Навоий биз учун яна шуниси билан азизки, Яратганнинг инояти билан истиқлолни қўлга киритганимиздан кейинги дастлабки кунларда бутун жаҳон кўз ўнгида шоир таваллудининг 550 йиллигини кенг нишонладик. Миллий боғимиз шу улуғ зот номи билан аталди. Боғнинг баланд тепалигида баҳайбат ҳайкал ўрнатилди. Унинг пештоқига эса икки муборак сатр битилган:

Олам аҳли, билингизким,
иш эмас душманлиғ,
Ёр ўлунг бир-бирингизгаки,
иш эрур ёрлиғ иш.

Ҳаммамизнинг эсимизда борки, халқимиз ўшанда шоир тўйига қўшиб, амалда мустақиллик нашидасини ҳам сурган эди.

Навоий таваллудининг 560 йиллиги ҳам халқаро миқёсда кенг нишонланди. Навоий шаҳрида боғ барпо этилиб, шоирга ҳайкал ўрнатилди.

Айнан мустақиллик йилларида Москва, Токио шаҳарларида улуғ бобомизнинг ҳайкаллари қад ростлади. Бокуда унга ҳайкал ўрнатиш учун тайёргарлик ишлари олиб бориляпти.

Одамзот ҳамма замонда ҳам эзгу ғоялар кетидан эргашишга муҳтож. Навоийнинг ҳар сатрида бир ғоя мужассам, десак, муболаға бўлмас.

Султонмурод ОЛИМ

Талаба таклифи

Навоийшуносларга дарс ўтишса...

Яқинда нозиктаъб ва зукко адабиётшунос Иброҳим Ҳаққулнинг «Навоийга қайтиш» китобини ўқиб чиқдим, тўғриси, улуғ бобомиз ҳақида шу пайтгача ўқиган-билганларимдан ўзим уялдим. Нега дейсизми? Олим шундай ёзади: ***«Навоийни билиш — бошқа, уни англай олиш — бошқа. Ёш авлод фақат Навоий асарларидан эмас, умуман, мумтоз адабиётимиз чашмаларидан бебаҳра қолаётгани жуда ташвишланарли. Биз ёшларга басират сир-асрорларини етарли даражада тушунтириб, дунёга басират кўзи билан боқишни ўргатмагунимизча, улар Навоий шеъриятининг туб моҳияти ва гўзаллик сирларини мушоҳада қилишдан ожиз бўлиб қолаверади».***

Тан олайлик, ҳазратнинг мактабда ўқитилган «Хамса»-сидаги бешта асари-ю, уч-тўрт ғазалини зўрға биламиз. Маъно-моҳиятини тушуниш, англашга келганда, лабимизни тишлаб қолишимиз аниқ. Хўш, нима қилиш керак? Олайлик, курсдошларим орасида ҳам Навоий ижодига қизиқиши, рағбати борлар кўп. Шунинг учун бир таклифни ўртага ташламоқчиман: яъни буюк шоир ижодини баҳоли-қудрат билган, ўрганган олимлар биз талабаларга ҳеч бўлмаса бир ойда икки марта қўшимча сабоқ беришса. Шахсан мен Суйима Ғаниева, Иброҳим Ҳаққул, Азиз Қаюмов, Султонмурод Олим сингари адабиётимиз билимдонлари иштирокида мулоқот-дарслар ташкил этилишини истардим. Ана шунда биз ёшларни улуғ шоиримизни билмаслик, тушунмасликда камроқ айблашармиди?

Садоқат БЕШИМОВА,
ЎзМУ талабаси.

Шоир ёди эъзозда

Улуғ шоир ва мутафаккир ҳазрат Алишер Навоий таваллудининг 567 йиллиги юртимизда кенг нишонланмоқда. Шу муносабат билан таълим муассасаларида, идора ва ташкилотларда турли маънавий-маърифий анжуманлар, навоийхонлик кечалари уюштирилмоқда. Ана шундай тадбирлардан бири яқинда Давлат божхона қўмитасида бўлиб ўтди.

Тадбирда сўзга чиққан Ўзбекистон Қаҳрамони Зикир Муҳаммаджонов, навоийшунос олим Нажмиддин Комилов, Халқ артисти Рихси Иброҳимова ва бошқалар мамлакатимизда Президент Ислом Каримов раҳнамолигида миллий-маънавий меросимизни асраб-авайлаш, уни кенг тарғиб этиш, халқимиз,

айниқса, ёш авлод онгида ажодлар хотираси билан фахрланишдек туйғу тобора чуқур тус олаётганини таъкидладилар. Истиқлолнинг дастлабки кунлариданоқ буюк бобокалонимиз Алишер Навоий ижодини пухта ўрганиш, асарларининг тўлиқ ва мукаммал тарзда нашр этилишини таъминлаш, таълим дастурларида шоир ҳаёти ва маънавий меросини ёшлар онгига чуқур сингдириш борасидаги ишлар бунинг ёрқин далилидир.

Анжуманда таъкидланганидек, бугунги кунда мустақил она-Ватанимизда амалга оширилаётган кенг кўламли ишларда Алишер Навоийнинг ўлмас сатрлари, умрбоқий ўгитлари мужассам. Ҳозир нафақат мамлакатимиз, балки бир қатор хорижий давлатларда ҳам буюк шоирга ҳурмат ва эҳтиром рамзи сифатида маҳобатли ҳайкаллар қад ростлади. Қолаверса, унинг асарлари кўплаб халқлар тилига ўгирилиши тарихимиз, қадим маданиятимизга дунё миқёсида қизиқишнинг тобора ортиб бораётганидан далолат беради.

Ўз мухбиримиз.
Суратда: *тадбирдан лавҳа.*

BOSH MUHARRIR:
Safar OSTONOV

TAHRIR HAY`ATI:
Abdulla ORIPOV
Latif G`ULOMOV
Asliddin RUSTAMOV
Bobir ALIMOV
Sharbat ABDULLAYEVA
Turobjon JO`RAYEV
Feruz NAZIROV
Murodulla ABDULLAYEV
Ulug`bek MUSTAFOYEV
Norqobil JALIL
(Bosh muharrir o`rinbosari)
G`affor HOTAMOV
(Bosh muharrir o`rinbosari)
Muslihiddin MUHIDDINOV
Nomoz SA`DULLAYEV
Svetlana GERASIMOVA
Andrey KUSTOV
Ochilboy RAMATOV
Saidahmad RAHIMOV

MUASSIS:
O`ZBEKISTON XALQ DEMOKRATIK PARTIYASI MARKAZIY KENGASHI

BO`LIMLAR:
Partiya hayoti 233-10-13
Madaniyat va sport 233-69-45, (Tel. Faks) 233-21-43
Ijtimoiy hayot va iqtisodiyot 233-20-36, 233-44-55
Jamoatchilik bilan aloqalar va huquqiy targ`ibot 233-12-56
Kotibiyat 233-72-83, 236-55-17
Reklama va e`lonlar 233-38-55, 233-47-80 236-54-12

VILOYAT MUXBIRLARI:
Andijonda — 25-32-70
Buxoroda — 222-10-92
Gulistonda — 25-22-32
Jizzaxda — 5-49-85
Navoiyda — 223-83-73
Namanganda — 6-43-43
Nukusda — 222-70-15
Samarqandda — 35-20-54
Urganchda — 226-51-35
Farg`onada — 26-43-62
Denovda — 8-37641-23-780

MANZILIMIZ:
100000, TOSHKENT, MATBUOTCHILAR KO`CHASI, 32-UY.
e-mail: info@uzbekistonovozi.uz

Navbatchi: Matnazar ELMURODOV

Gazeta «O`zbekiston ovozi»ning kompyuter markazida terildi va sahifalandi.
Sahifalovchi-dasturchilar: Ikromjon ISMOILOV Sobirjon TUNG`ATOV

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasida chop etildi.
Korxona manzili: Buyuk Turon ko`chasi, 41-uy.

Gazeta O`zbekiston Matbuot va axborot agentligida 0006-raqam bilan 2007 yil 11 yanvarda ro`yxatga olingan.
Gazeta ofset usulida, A-2 formatida bosildi. Hajmi 2 bosma taboq.
Gazeta seshanba, payshanba va shanba kunlari chiqadi.

«O`zbekiston ovozi» materiallarini ko`chirib bosish faqat tahririyat ruxsati bilan amalga oshiriladi.

G — 149
15628 nusxada bosildi
t — Tijorat materiallari
O`zA yakuni — 01.15
Topshirilgan vaqti — 02.30
1 2 3 4 5 6 7
Sotuvda erkin narxda